

ตอนที่ ๓

ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับจีนและความร่วมมือ ทางการทหาร

สายสัมพันธ์แบบพิเศษระหว่างไทยกับจีนในอดีต

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ระบุว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๑๘๓๕ ที่จักรพรรดิกุบไลข่านแห่งราชวงศ์หยวนได้ส่งทูตเข้ามาติดต่อกับอาณาจักรเสียน (สยาม) ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และพ่อขุนรามคำแหงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัยส่งคณะทูตไปจีนในปีเดียวกันนั้นซึ่งทำให้การติดต่อค้าขายระหว่างอาณาจักรทั้งสองขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ต่อมาเมื่อสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงและอยุธยาใช้อำนาจมากขึ้นในขณะที่ยุทธศาสตร์ของจีนก็ถูกโค่นล้มไปโดยราชวงศ์หมิงซึ่งมีอำนาจปกครองจีน พระบรมราชาธิราชที่ ๑ พระมหากษัตริย์ของกรุงศรีอยุธยาได้ส่งคณะทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ขณะที่จักรพรรดิหย่งเล่อแห่งราชวงศ์หมิงได้ส่งกองเรือที่นำโดยนายพลเรือเจิ้งเหอ มายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแวะที่กรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ.๑๙๕๑ รวมทั้งได้มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในกรุงศรีอยุธยามากขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนกับการมาเยี่ยมเยือนของกองทัพเรือจีนต่อไทยอันอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างไทยในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยากับจีนในยุคสมัยราชวงศ์หมิง

นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานของฝ่ายจีนชื่อ “ฉิวเหย่ลู่” (บันทึกการแสวงหาสิ่งอนารยะ) ที่เขียนโดยเต็งข่าย (ยรรยง จิระนคร, ๒๕๕๒, หน้า ๖๔) ได้กล่าวถึงขุนนางในราชสำนักหมิงชื่อว่า หม่าจี้วกง ได้ขอเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในปี พ.ศ.๒๒๐๔ เพื่อขอความร่วมมือจากกรุงศรีอยุธยาเกี่ยวกับพม่าเพื่อช่วยชีวิตจักรพรรดิฉินแห่งราชวงศ์หมิงพระนามว่า หย่งลิ ซึ่งหลบหนีการไล่ล่าของฝ่ายราชวงศ์ชิงที่โค่นล้มราชวงศ์หมิงเข้ามาอยู่ในพม่าและถูกกษัตริย์พม่าจับตัวไว้ แม้ว่าสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจะทรงเห็นด้วย แต่แผนการดังกล่าวไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากจักรพรรดิหย่งลิได้ถูกปลงพระชนม์ไปก่อน ซึ่งเปรียบเสมือนกับการวางแผนร่วมทางการทหารระหว่างไทยในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยากับจีนในยุคสมัยราชวงศ์หมิงตอนปลาย (จุลชีพ ชินวรรณโณ, ๒๕๔๙, หน้า ๘ - ๙)

เมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มลงในปี พ.ศ.๒๓๑๐ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนยังคงสืบต่อเนื่องด้วยการค้าทางเรือสำเภาทั้งในยุคสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระบบบรรณาการ (Tribute) หรือจิ้นกั่ง (จิมก้อง) อันเป็นประเพณีในการส่งเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิฉิน แต่ในยุคปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ได้มีการค้าขายกับประเทศตะวันตกมากขึ้น ทำให้การค้าสำเภากับจีนลดความสำคัญลง และในปี พ.ศ.๒๓๙๖ รัชกาลที่ ๔ ทรงให้ยุติการส่งบรรณาการกับจีนเนื่องจากทรงไม่ประสงค์ให้เกิดการเข้าใจผิดในหมู่ประเทศที่ติดต่อกับไทยรวมทั้งการไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและขาดความปลอดภัยในระหว่างการเดินทางไปยังจีนประกอบกับไทยต้องทำสนธิสัญญาเบาริงกับอังกฤษ ในปี พ.ศ.๒๓๙๘ ในขณะที่จีนยุคสมัยราชวงศ์ชิงก็มีความอ่อนแอทำให้แพ้สงครามต่ออังกฤษและฝรั่งเศสรวมทั้งมหาอำนาจตะวันตกอื่น ๆ ซึ่งต่อมามีการโค่นล้มราชวงศ์ชิงและสถาปนาสาธารณรัฐจีนที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยโดย ดร.ซุนยัตเซ็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ได้เคยเดินทางมายังกรุงเทพฯ ถึง ๔ ครั้งเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยโดยครั้งแรก ในปี พ.ศ.๒๔๔๖ ก่อนที่จะก่อตั้งสมาคมปฏิวัติชิงหมิงฮ่วยที่ญี่ปุ่น เพื่อเป็นฐานการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในจีนในปี พ.ศ.๒๔๔๘ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในจีน เมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๔

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข รัฐบาลสาธารณรัฐจีนที่นานกิงได้พยายามติดต่อขอสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต แต่ยังไม่อาจตกลงกันได้เนื่องจากไทยเกรงว่าจีนอาจแทรกแซงกิจการภายใน จนในปี พ.ศ.๒๔๘๐ จีนถูกญี่ปุ่นรุกรานรวมทั้งเหตุการณ์ภายในจีนที่มีการแย่งชิงอำนาจระหว่างจีนก๊กมินตั๋ง (จีนคณะชาติ) ที่มีเจียงไคเช็คเป็นประธานาธิบดีซึ่งตั้งรัฐบาลอยู่ที่นานกิงกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนภายใต้การนำของเหมา เจ๋อตง และในปี พ.ศ.๒๔๘๔ เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวจีนโพ้นทะเลในไทยได้ร่วมในการต่อต้านญี่ปุ่น ขณะที่ขบวนการเสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ก็ต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่น จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๘๘ สงครามได้ยุติลงโดยญี่ปุ่นแพ้สงคราม ขณะที่ฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีสหรัฐฯ อังกฤษ จีนและโซเวียตได้รับชัยชนะ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐจีนในขณะนั้นซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีการเจรจากันเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต โดยมีการลงนามในสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐจีน (Treaty of Amity between The Kingdom of Siam and The Republic of China) ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ทั้งนี้เพราะไทยต้องการสมัครเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถ ยึดครองอำนาจและสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๒ รัฐบาลสาธารณรัฐจีนโดยประธานาธิบดีเจียงไคเช็คต้องหลบหนีไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน ซึ่งไทยยังคงให้การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐจีนจนถึงปี พ.ศ.๒๕๑๗ เนื่องจากเห็นว่าเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถยับยั้งการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทย แต่ต่อมาก็ได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๘ (อานันท์ ปันยารชุน, ๒๕๔๒, หน้า ๑๙๕ และจุลชีพ ชินวรรโณ, ๒๕๔๙, หน้า ๘ - ๙)

สายสัมพันธ์แบบพิเศษระหว่างไทยกับจีนในยุคปัจจุบัน

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีพิพาทในทะเลจีนใต้และกรณีพิพาทในทะเลจีนตะวันออก ได้กระตุ้นให้ประเทศไทยต้องหันมาให้ความสำคัญกับจีนมากขึ้น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในภูมิภาคนี้ จีนได้มีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนทั้งในระดับพระราชวงศ์ ผู้นำรัฐบาล ผู้นำทางทหารและมีการซื้อขายยุทธโธปกรณ์จากจีนมากขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๒๐ จนกระทั่งช่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ได้ทำให้ทั้งไทยและจีนก็มีความเข้าใจกันมากขึ้นรวมทั้งเห็นถึงความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยกันเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศด้วยการต่อต้านภัยคุกคามจากเวียดนามร่วมกันตลอดจนยอมรับและให้ความเคารพในอำนาจอธิปไตยโดยไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน จึงทำให้รัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนเปลี่ยนท่าทีในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงมาสู่แนวทางที่เป็นมิตรและมีความร่วมมือที่เกื้อกูลต่อกันมากขึ้น

ศาสตราจารย์ ดร.สุชัย ศิริไกร (๒๕๔๘) แห่งคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “ความสัมพันธ์ไทย-จีน สามทศวรรษ : บทเรียนสำหรับอนาคต” โดยกล่าวถึงสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดลง โดยเฉพาะหลังจากที่สหรัฐฯ ได้ปรับความสัมพันธ์กับจีน เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสหภาพโซเวียต และการที่ผู้นำสหรัฐฯ ในขณะนั้น คือ ประธานาธิบดีนิกสัน ได้เดินทางไปเยือนจีนในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องหันไปสร้างความสัมพันธ์กับจีน เช่น ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย เป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทย มีเหตุผลที่สำคัญจนทำให้นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ต้องเร่งรีบในการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนที่กรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๘ ด้วยเหตุผล ๓ ประการใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. ต้องการแสดงออกว่า ประเทศไทยมีนโยบายต่างประเทศที่มีความก้าวหน้าและเป็นอิสระในการดำเนินความสัมพันธ์กับทุกประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติทางด้านลัทธิการเมืองหรือระบบการปกครอง

๒. ผลดีของการเปิดความสัมพันธ์กับจีน จะสามารถสร้างแรงกดดันต่อเวียดนาม และทำให้เวียดนามต้องเปลี่ยนท่าทีตลอดจนลดเงื่อนไขสำหรับการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย (หลังจากที่เวียดนามได้แสดงความก้าวร้าวต่อไทย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๑๘ ในการเรียกร้องให้ไทยส่งมอบเครื่องบินของทหารเวียดนามใต้ ที่นำเข้ามาลี้ภัยในไทยคืน และให้ไทยชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามที่ไทยมีส่วนร่วมในสงครามเวียดนาม รวมทั้งให้ไทยปิดฐานทัพสหรัฐฯ ในประเทศไทย) อันจะนำไปสู่หนทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของคาบสมุทรอินโดจีนได้ดียิ่งขึ้น

๓. การเปิดความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ที่ในช่วงนั้น ต่างก็ให้การยอมรับรัฐบาลจีนแผ่นดินใหญ่ถึงประมาณ ๑๐๐ ประเทศและยอมรับในนโยบายจีนเดียว โดยให้ถือว่าไต้หวันเป็นจังหวัดหนึ่งของจีน

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ศิริไกร ได้กล่าวถึงรูปแบบด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนว่า มีความสัมพันธ์ทั้งในระดับทวิภาคีและในระดับพหุภาคีตามกรอบความร่วมมือระหว่างจีนกับกลุ่มอาเซียน อันทำให้ไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น รวมทั้งได้ขยายขอบเขตของความร่วมมือครอบคลุมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร

แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นจากพัฒนาการของปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกประเทศ ที่มีความสอดคล้องเกื้อกูลต่อกัน รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำทั้งของฝ่ายไทยและฝ่ายจีนในการปรับปรุงนโยบายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนตามช่วงเวลาต่าง ๆ กล่าวคือ

๑. ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๒๑ เป็นช่วงเวลาของการยอมรับและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๘

๒. ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๒ - ๒๕๓๙ เป็นช่วงเวลาที่ไทย จีนและอาเซียนร่วมมือกันสร้างความกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา และร่วมกัน

ยุทธศาสตร์จับมือทั่วโลก

(ฉบับปรับปรุง)

รักษาสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในปี พ.ศ.๒๕๓๗ จีนสนับสนุนการก่อตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเวทีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และจีนเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๓๙

๓. ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่จีน อาเซียน และประเทศในเอเชียร่วมมือกันแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของเอเชีย และวางแผนสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจรวมทั้งการเงินในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่งโดยการทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนเงินตรา การจัดตั้งเขตการค้าเสรี การจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง การจัดตั้งสถาบันการเงินและเงินสกุลของเอเชีย

ศาสตราจารย์ ดร.สุรัช ศิริไกร ได้ตั้งข้อสังเกตถึงบทเรียนของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ดังนี้

ประการแรก การร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกันโดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนเป็นผลประโยชน์ที่มีความสำคัญและถาวรกว่าการพึ่งพิงมหาอำนาจจากภายนอกภูมิภาค

ประการที่สอง ผลประโยชน์ของประเทศอาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามสถานการณ์และตามการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ

ประการที่สาม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับจีนในประวัติศาสตร์ตลอดจนความใกล้ชิดกันทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ในปี พ.ศ.๒๕๑๘ และดำเนินความสัมพันธ์ไปได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน ได้นำไปสู่ความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

ประการสุดท้าย ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงของประเทศต่าง ๆ ในระยะยาว ซึ่งควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค โดยการส่งเสริมความร่วมมือและจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียง เพื่อสามารถแข่งขันและต่อรองกับกลุ่มอื่น ๆ เช่น สหภาพยุโรป เป็นต้น

รองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพ ชินวรรณ (๒๕๔๘) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระยะเวลา ๓๐ ปี (พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๔๘) โดยพบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน สหภาพโซเวียต และสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปะทะกันระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต ในปี พ.ศ.๒๕๑๒ ทำให้จีนเกรงภัยคุกคามจากสหภาพโซเวียตและหันไปปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ซึ่งในขณะนั้นสหรัฐฯ ต้องการจะถอนทหารออกจากสงครามเวียดนาม และต้องการให้จีนลดการสนับสนุนทางทหารแก่เวียดนามเหนือ ประกอบกับช่วงนั้นกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจากชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ทำให้ไทยจำเป็นต้องปรับนโยบายด้านต่างประเทศและการลดบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ได้ส่งผลให้จีนกับสหภาพโซเวียตแย่งชิงกัน เข้ามามีบทบาทแทนที่สหรัฐฯ อันเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ

ส่วนปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งของไทยและจีน กล่าวคือ การสิ้นสุดการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน ทำให้ผู้นำจีนที่เน้นการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เช่น โจว เอินไหล และเติ้ง เสี่ยวผิงได้มีบทบาทมากกว่าผู้นำสายอุดมการณ์เข้มข้น อีกทั้งความขัดแย้งกับสหภาพโซเวียตทำให้จีนต้องปรับนโยบายต่างประเทศโดยสร้างแนวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียเพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียต สำหรับปัจจัยภายในประเทศของไทยได้แก่ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖ ทำให้รัฐบาลทหารหมดอำนาจลงและเปิดโอกาสให้รัฐบาลพลเรือนที่มีความอ่อนตัวขึ้นมามีอำนาจทางการเมือง จนนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

นอกจากนี้ ผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยกับจีนสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันในปี พ.ศ.๒๕๑๘ โดยจีนคาดหวังว่าจะสร้างแนวร่วมกับไทยในการต่อต้านอิทธิพลของสหภาพโซเวียต อีกทั้งใช้ไทยเป็นประตูในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ส่วนผล

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

ประโยชน์ของไทยคือ การคาดหวังว่าจีนจะลดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในไทยได้ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ความมั่นคงภายในของไทย รวมทั้งคาดหวังที่จะให้จีนมาคานอำนาจกับเวียดนามที่กำลังมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นหลังได้รับชัยชนะในสงครามเวียดนาม นอกจากนั้นแล้ว ไทยมีความต้องการซื้อน้ำมันจากจีนในราคามิตรภาพ เพื่อบรรเทาความขาดแคลนน้ำมันจากวิกฤติการณ์น้ำมันในตะวันออกกลาง ตลอดจนไทยต้องการให้จีนช่วยซื้อผลิตผลทางการเกษตรของไทย

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ ไทยกับจีน ได้มีผลประโยชน์ด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกัน จากการที่เวียดนามรุกรานประเทศกัมพูชา ซึ่งไทยกับจีนกลายเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหากัมพูชา จนทำให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจากกัมพูชาในปี พ.ศ.๒๕๓๒ อันเป็นผลให้ไทยมีความใกล้ชิดกับจีนมากขึ้นและไทยมีบทบาทที่สำคัญในการอธิบายให้ประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้เข้าใจจีน ทำให้ภาพลักษณ์ของจีนดีขึ้น และเมื่อหลังยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ประเทศไทยกับจีนก็มีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขงรวมทั้งมีการเยี่ยมเยือนระหว่างผู้นำในระดับรัฐบาลและพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม กีฬา วิชาการต่าง ๆ รวมทั้งมีความร่วมมือทางการทหารที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

บทบาทของจีนในปัจจุบันกำลังก้าวจากการเป็นมหาอำนาจในระดับภูมิภาคไปสู่เวทีในระดับโลก ทำให้เป็นทั้งโอกาสและผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับไทย ในบางประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาไต้หวัน ปัญหาองค์ดาไลลามะ ปัญหาทวิร์ศูนย์เหรียญ ปัญหาคนจีนล่อลวงรัฐ ปัญหาจากข้อตกลงการค้าเสรีและปัญหาการพัฒนาในกลุ่มแม่น้ำโขง เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความใกล้ชิดในความสัมพันธ์ไทยกับจีนดูจะกลายมามิตร ได้แก่ ความผูกพันและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจากการที่ประเทศไทยกับจีนไม่มีพรมแดนติดกัน ทำให้ไม่มีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับดินแดน และการมีผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจรวมทั้งผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาประเทศ ของประเทศทั้งสอง ตลอดจนการ

ส่งเสริมให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคงและมีความมั่งคั่งภายใต้หลัก ๕ ประการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และวิสัยทัศน์ของอาเซียนในการสร้างประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ครอบคลุมความร่วมมือแห่งเอเชีย (Asia Cooperation Dialogue: ACD) อันจะทำให้เป็นรากฐานที่สำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนให้แน่นแฟ้นขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า ผลจากการวิจัยที่ รองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพชินวรโรณ คันทน์ นั้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ศิริไกร ในประเด็นเกี่ยวกับการดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะผลักดันให้นำไปสู่ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีน

แนวโน้มในอนาคตของสายสัมพันธ์แบบพิเศษระหว่างไทยกับจีน

หลายปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของจีนได้พัฒนารุดหน้าไปเป็นอย่างมาก และกลายเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของไทย จนทำให้ภาษาจีนกลายเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในการใช้ติดต่อค้าขายและประกอบธุรกิจ จากครั้งหนึ่งที่ภาษาจีนเคยเป็นภาษาต้องห้ามในประเทศไทย แต่ปัจจุบันนี้กลับกลายเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมจากคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้สังเกตได้จากจำนวนสถาบันภาษาที่เปิดสอนภาษาจีนได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในหลายปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ จีนยังให้ความสำคัญกับการเผยแพร่อำนาจละมุนหรือที่เรียกว่า Soft Power จึงทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนหรือวัฒนธรรมจีน ได้กลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาลจีนในการแผ่ขยายอำนาจละมุนของตนเองอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้นจีนจึงมุ่งหวังที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนและปรัชญาจีนในเมืองไทย ซึ่งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากรัฐบาลไทย และต่อมาก็ได้มีการเปิดสถาบันขงจื่อขึ้นทั่วประเทศไทยรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนทั้งหมด ๑๓ แห่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นมากที่สุดในกลุ่มประเทศในอาเซียนและมีผลการดำเนินงานดีที่สุดในโลก

นอกจากนี้แล้ว เชื้อพระวงศ์ของไทยยังมีบทบาทช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างไทยและจีนให้มีความแน่นแฟ้นยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย โดยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นต้นมา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มเสด็จเยือนประเทศจีน พระองค์ทรงเป็นผู้นำคนสำคัญหรือสมาชิกในพระราชวงศ์พระองค์เดียวในโลกที่เสด็จเยือนประเทศจีนครบทุกมณฑล และพระองค์ยังทรงเป็นที่รักยิ่งของประชาชนชาวจีน โดยสมาคมวิเทศสัมพันธ์แห่งประชาชนจีนยังยกย่องพระองค์ท่านว่า เป็นทูตสันถวไมตรีระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น พระองค์ยังได้รับยกย่องจากชาวจีนว่าเป็น ๑ ใน ๑๐ ของมหามิตรที่ดีที่สุดของจีนในรอบศตวรรษที่ผ่านมา นอกเหนือจากองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีแล้ว ก็ยังมีสมาชิกราชวงศ์ไทยอีกพระองค์หนึ่งคือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี โดยพระปรีชาสามารถของพระองค์ในการทรงเครื่องดนตรีจีนโบราณคู่เจิงเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จนทำให้กระทรวงวัฒนธรรมของจีนถวายตำแหน่งทูตวัฒนธรรมให้แก่พระองค์ (จิราณัฐณ์ สวัสดิ์นที และไท่ วานผิง, หน้า ๑๒ - ๑๓)

แนวโน้มในอนาคตของสายสัมพันธ์แบบพิเศษที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับจีนก็ได้ปรากฏทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น ขณะที่ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทยก็ได้ตั้งประเด็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาความสัมพันธ์ความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของทั้งไทยและจีนในโอกาสที่ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยกล่าวปาฐกถา ณ โรงเรียนพรรคคอมมิวนิสต์จีน เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๕ ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๕)

๑. ความสัมพันธ์ไทยกับจีนมีพลวัตอย่างต่อเนื่อง เมื่อปี ค.ศ.๒๐๑๐ ไทยและจีนได้ยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ในการเยือนจีนในครั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้สถาปนาความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน อาทิ ความร่วมมือในการพัฒนารถไฟความเร็วสูง พลังงานหมุนเวียน และการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของไทยที่จีนสามารถตอบสนองได้โดยอาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีน

นอกจากนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องมีการหารือในเชิงยุทธศาสตร์อย่างใกล้ชิด โดยอาศัยความเป็นมิตรของไทยและจีน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของความสัมพันธ์ ไทย-จีน นายกรัฐมนตรีรู้สึกภูมิใจที่มีมิตรของจีน หรือ “Friends of China” ในระดับสูง ซึ่งประกอบไปด้วยอดีตผู้นำประเทศ ดังนั้น สิ่งที่จะประสงคฺจะเห็นในอนาคตอันใกล้คือ การมีเครือข่ายมิตรของไทย หรือ “Friends of Thailand”

๒. ไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นหนึ่งในฐานะประเทศผู้ก่อตั้งสมาคมอาเซียน ในขณะที่จีนเป็นประเทศคู่เจรจาที่เก่าแก่และมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน ดังนั้น ไทยและจีนควรใช้กรอบความร่วมมืออาเซียนในการจัดการกับความท้าทายร่วมกันของภูมิภาค อาทิ ความมั่นคงทางทะเล การปราบปรามโจรสลัด การปราบปรามการค้ามนุษย์ การรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น ส่วนในกรอบอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงนั้น จีนมีบทบาทที่สำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะ การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศสมาชิก เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาเครือข่ายคมนาคมตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตกอย่างครบวงจร ซึ่งช่วยลดต้นทุนทางด้านการค้า ตลอดจนยกระดับขีดความสามารถในการผลิตและการลงทุนร่วมกัน ยังเป็นการกระจายรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของสองฝ่ายด้วย ในการนี้ไทยยินดีที่การก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ ๔ ที่เชื่อมระหว่างจังหวัดเชียงรากับห้วยทรายของลาว ซึ่งมีเส้นทางเชื่อมกับมณฑลยูนนานของจีน มีกำหนดจะแล้วเสร็จและเปิดใช้ในวันที่ ๑๒ เดือน ๑๒ ปี ค.ศ. ๒๐๑๒

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีนก้าวสู่ทศวรรษที่สามในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ โดยไทยซึ่งรับหน้าที่เป็นประเทศผู้ประสานงานระหว่างอาเซียนกับจีนตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๒ จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เพื่อสะท้อนถึงผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั้ง ๑๑ ประเทศ โดยจะยึดถือหลักการ ๓ ประการ คือ (๑) ความจริงใจ (๒) ความตรงไปตรงมา (๓) ความเคารพและเข้าใจซึ่งกันและกัน และไทยจะผลักดันความร่วมมือใน ๓ ประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

คือ (๑) การใช้กรอบอาเซียน-จีน เป็นกลไกในการผลักดันให้เกิดประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (๒) การเชื่อมโยงระหว่างกัน และ (๓) การจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ ในบรรยากาศที่เป็นมิตรและสร้างสรรค์ต่อกัน โดยจะให้ความสำคัญกับการประสานงานอย่างใกล้ชิด และการหารืออย่างสม่ำเสมอระหว่างกันในทุกระดับ

๔. จีนมียุทธศาสตร์มุ่งลงได้ และดำเนินนโยบาย Go Global เพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในและย้ายฐานการผลิตออกไปนอกประเทศ ไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดี ที่จะเป็นศูนย์กลางและเป็นประตูเชื่อมโยงเงินกับอาเซียนทั้งหมด ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบที่ใกล้กับจีนมากที่สุด และเป็นตลาดการค้าและการลงทุนของจีนขนาดใหญ่ถึง ๖๐๐ ล้านคน นอกจากนั้น ความตกลงด้านการค้า การค้าบริการและการลงทุนซึ่งมีผลบังคับใช้ระหว่างอาเซียนกับจีนได้เป็นกลไกส่งเสริมให้การค้าระหว่างอาเซียนกับจีนมีความคล่องตัวและเป็นประโยชน์ร่วมกันยิ่งขึ้น

๕. ประชาชนคือพลังขับเคลื่อนความสัมพันธ์ที่สำคัญยิ่งต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างประชาชนและเยาวชน ในด้านการศึกษาและวัฒนธรรมต่อไป เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และเตรียมความพร้อมของประชาชนเพื่อก้าวไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง ในการนี้ การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยในจีน และศูนย์วัฒนธรรมจีนในไทย จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจและไว้วางใจระหว่างประชาชนอย่างยั่งยืน

ขณะที่ นายกรัฐมนตรีหลี เค่อเฉียง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งนายกรัฐมนตรีจีนได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพบหารือกับพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี รวมทั้งพบหารือกับนายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานรัฐสภา และนายนิคม ไวรชพานิช ประธานวุฒิสภาและรองประธานรัฐสภาซึ่งการพบหารือระหว่างนายกรัฐมนตรีจีนกับนายกรัฐมนตรีไทย ได้ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนทัศนะและเห็นพ้องเรื่อง

ต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในวงกว้าง ทั้งประเด็นทวิภาคี ภูมิภาค และระหว่างประเทศ อันเป็นก้าวสำคัญของความพยายามที่ดำเนินมายาวนานในการกระชับความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงแถลงร่วมกันว่า นับตั้งแต่การสถาปนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านในปี ค.ศ.๒๐๑๒ ความสัมพันธ์ไทย-จีนได้เข้าสู่พัฒนาการใหม่ มีศักยภาพและโอกาสความร่วมมือในอนาคตที่มากขึ้น โดยก้าวเหนือประเด็นทวิภาคีและสร้างโอกาสใหม่ ๆ สำหรับความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาคและระดับโลก และมีประเด็นสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือกัน สรุปได้ ๙ ประเด็นใหญ่ ๆ (กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๖) ได้แก่

ประเด็นแรก ทางด้านการเมือง ซึ่งทั้งไทยและจีนจะยึดมั่นต่อหลักการและวัตถุประสงค์ของกฎบัตรสหประชาชาติ และยึดถือหลักห้าประการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รวมทั้งการสนับสนุนซึ่งกันและกันในประเด็นสำคัญที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน โดยประเทศไทยยังถึงการยึดมั่นในนโยบายจีนเดียว และจะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อพัฒนาการความสัมพันธ์สองฝั่งช่องแคบตลอดจนการรวมชาติของจีนโดยสันติ ส่วนจีนได้ย้ำถึงความเคารพและสนับสนุนความพยายามของไทยที่จะรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ และบูรณภาพแห่งดินแดนเพื่อบรรลุเสถียรภาพด้านการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน นอกจากนี้ ทั้งไทยและจีนจะปฏิบัติตามปฏิญญาร่วมระหว่างกันในการสถาปนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านที่ประกาศเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ค.ศ.๒๐๑๒ (พ.ศ.๒๕๕๕) และจะใช้มาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ไทยกับจีน และบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในสาขาการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งจะผลักดันความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่าง ๆ

ประเด็นที่สอง ทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการเงิน โดยจะส่งเสริมความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่การเติบโตของการค้าและการลงทุนทวิภาคีผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจ การค้า และ

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

การลงทุนระหว่างไทยกับจีน ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ย้ำถึงความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมายการค้าทวิภาคี ๑ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี ค.ศ.๒๐๑๕ (พ.ศ.๒๕๕๘) ด้วยเหตุนี้ ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องว่าการค้าและความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจจะระหว่างกัน ควรดำเนินไปภายใต้แผนพัฒนาระยะ ๕ ปี นอกจากนี้ จะพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านการลงทุนทวิภาคีโดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการลงทุน และสร้างบรรยากาศการลงทุนที่เป็นมิตรต่อกัน รวมทั้งจะส่งเสริมความร่วมมือให้ใกล้ชิดขึ้นในด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนในอุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ และอุตสาหกรรมสีเขียว โดยทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้องที่จะแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติและประสบการณ์ระหว่างกันเกี่ยวกับเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว และเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเกษตรผ่านการพัฒนาสหกรณ์ การแปรรูปและการค้าผลิตภัณฑ์การเกษตร การลงทุนในธุรกิจด้านการเกษตร และการประสานนโยบายด้านการเกษตร อีกทั้งจะเพิ่มความร่วมมือด้านการเงินและการธนาคารให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่งเสริมการใช้เงินตราสกุลท้องถิ่นของแต่ละประเทศในการชำระเงินการค้าและการลงทุนทวิภาคี ดำเนินการกลไกความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เสร็จสมบูรณ์ และอำนวยความสะดวกความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ ทวิภาคี ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะหารือร่วมกันเรื่องการจัดระบบบริการหักบัญชีเงินหยวน (RMB clearing service) ที่สะดวกขึ้น

ประเด็นที่สาม ด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคง โดยจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและการเยือนระหว่างกองทัพ ผ่านการหารือประจำปีด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมทั้งสองฝ่าย ส่งเสริมการร่วมซ้อมรบ และการฝึกต่อสู้กับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ และขยายความร่วมมือด้านความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ธรรมและบรรเทาทุกข์จากภัยพิบัติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ตลอดจนจะกระชับความร่วมมือด้านความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมความพยายามป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบขนยาเสพติด การค้ามนุษย์ การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การหลอกลวงทางโทรศัพท์ การฟอกเงิน อาชญากรรม

ทางคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมทางอาชีวกรรมอื่น ๆ ที่อยู่ในความวิตกกังวลร่วมกัน และส่งเสริมการสร้างสถาบันด้านการบังคับใช้กฎหมายและความมั่นคงในแม่น้ำโขง นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้องจะกระชับการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือในสาขาความมั่นคงทางคอมพิวเตอร์อีกด้วย

ประเด็นที่สี่ ด้านการคมนาคมและความเชื่อมโยง มุ่งส่งเสริมความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม โดยเชื่อมโครงข่ายระบบรางผ่าน สปป.ลาว เมียนมาร์ และเชื่อมถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยานต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าและคน และเพื่อส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวในภูมิภาค ซึ่งฝ่ายจีนแสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมในโครงการสร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อมระหว่างหนองคายกับบ้านภาชี โดยให้มีการชำระค่าใช้จ่ายบางส่วนในรูปสินค้าเกษตร ส่วนฝ่ายไทยก็ยินดีต่อความสนใจของฝ่ายจีน และจะเข้าสู่การหารือเรื่องดังกล่าวกับฝ่ายจีนในโอกาสแรก บนพื้นฐานของบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลทั้งสองฝ่ายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านรถไฟในประเทศไทย โดยแลกเปลี่ยนกับสินค้าเกษตรจากประเทศไทยที่ลงนาม เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ค.ศ.๒๐๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๖)

ประเด็นที่ห้า ด้านวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยว จะดำเนินการอย่างกระตือรือร้นตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมทั้งสองฝ่าย เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในแต่ละประเทศยิ่งขึ้น ฝ่ายจีนจะสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทย ณ กรุงปักกิ่ง และให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่การก่อสร้าง ฝ่ายไทยย้ำว่าจะสนับสนุนศูนย์วัฒนธรรมจีน ณ กรุงเทพฯ ทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้องที่จะเพิ่มการแลกเปลี่ยนในด้านภาพยนตร์และโทรทัศน์ รวมถึงความร่วมมือในการผลิตภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ทั้งสองฝ่ายส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือในด้านวรรณกรรมและภาษาของกันและกัน และสนับสนุนให้สำนักพิมพ์ของตนเข้ามีส่วนร่วมในงานมหกรรมหนังสือที่จัดขึ้นในอีกประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ จะดำเนินการตามความตกลงทวิภาคีต่าง ๆ เรื่องความร่วมมือด้านการศึกษา และการรับรองวุฒิปัตรีและปริญญาที่ออกโดย

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

สถาบันอุดมศึกษาของกันและกัน รวมทั้งกระชับความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยระหว่างหน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนในแต่ละประเทศ ทั้งสองฝ่ายยังยินดีต่อการจัดตั้งสถาบันขงจื้อและห้องเรียนขงจื้อแห่งใหม่ในประเทศไทย ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะเพิ่มการแลกเปลี่ยนนักศึกษาต่างชาติ เพิ่มความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และส่งเสริมความร่วมมือในการฝึกอบรมวิชาชีพอีกด้วย ตลอดจนจะเจรจาและลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดาไทย-จีน เพื่ออำนวยความสะดวกการไปมาหาสู่ระดับประชาชนทั้งสองประเทศ อีกทั้งจะขยายปริมาณการท่องเที่ยวระหว่างกันโดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวของตนเดินทางไปอีกประเทศเพิ่มขึ้น และส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านท่องเที่ยว รวมถึงการให้บริการและการอำนวยความสะดวกที่ดีขึ้นแก่นักท่องเที่ยว และปกป้องผลประโยชน์นักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

ประเด็นที่หก ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จะกระชับการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นในสาขานวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมและสังคมบนพื้นฐานของความรู้ภายใต้กรอบคณะกรรมการร่วมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย-จีน ด้วยการส่งเสริมการจัดตั้งห้องทดลองและศูนย์วิจัยร่วมในสาขาสำคัญต่าง ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน โดยให้สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย และธุรกิจต่าง ๆ ของทั้งสองประเทศเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้สามารถทำการวิจัยร่วมระดับสูง และส่งเสริมความร่วมมือระยะยาวที่ยั่งยืนได้ สองฝ่ายยังเห็นพ้องกันที่จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและฝึกอบรมบุคลากรระหว่างกัน รวมถึงการดำเนินการแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ และส่งเสริมสนับสนุนให้นักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ไปทำงานในอีกประเทศในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ สนับสนุนการสร้างศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างอาเซียนกับจีนอย่างกระตือรือร้นและจะส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีของภูมิภาค ตลอดจนจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือด้านเทคโนโลยีขั้นสูง มีการเสริมสร้างเวทีความร่วมมือ กระชับความร่วมมือ

ด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างธุรกิจในสาขาการสื่อสารไร้สาย และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และเพิ่มโครงการความร่วมมือในสาขาเทคโนโลยีการบิน การบินอวกาศ และดาวเทียม และการประยุกต์ใช้ รวมทั้งยาชีวภาพ โดยทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้อง ที่จะขยายความร่วมมือทวิภาคี ด้านเทคโนโลยีอวกาศและการประยุกต์ รวมทั้งพัฒนาเวทีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและบริการด้านการสำรวจดาวเทียมระยะไกล

ประการที่เจ็ด ด้านพลังงาน จะกระชับความร่วมมือด้านพลังงานในสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาและใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล (น้ำมัน ก๊าซ และถ่านหิน) (๒) การพัฒนาการผลิตไฟฟ้า ตลอดจนการซื้อขาย และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง (๓) การพัฒนาพลังงานสะอาด พลังงานทดแทน และพลังงานทางเลือก และ (๔) ประสิทธิภาพและการอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงาน การเติบโตสีเขียว และการพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างทั้งสองประเทศ

ประเด็นที่แปด ด้านมหาสมุทร จะกระชับความร่วมมือด้านการสำรวจมหาสมุทรและชีวโลก ส่งเสริมการปฏิบัติการและการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการวิจัยร่วมด้านสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศทางทะเลที่จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย ส่งเสริมการก่อสร้างระบบสำรวจสิ่งแวดล้อมและพยากรณ์สำหรับทะเลจีนใต้และทะเลอันดามัน ดำเนินโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยสิ่งมีชีวิตในทะเลที่ใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งสนับสนุนแผน ๕ ปีสำหรับความร่วมมือทางทะเลไทย-จีน ระหว่างทบวงกิจการมหาสมุทรของจีนกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย (ค.ศ.๒๐๑๑ - ๒๐๑๘ หรือ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๖๑) โดยฝ่ายจีนยังยินดีให้เจ้าหน้าที่ไทยเข้าร่วมการสำรวจวิจัยชีวโลกได้ด้วย

ประเด็นที่เก้า ด้านความร่วมมือในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ทั้งไทยและจีนย้ำความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มการประสานและการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและสนับสนุนกันและกันในด้านกิจการภูมิภาคและระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค ตลอดจนย้ำถึงความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อรับมือกับประเด็นด้านความ

มันคงร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) นอกจากนี้ ฝ่ายจีนได้ขึ้นชมบทบาท ที่แข็งขันของไทย ในฐานะประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีน โดยในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปีของการสถาปนาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อาเซียน-จีน ทั้งสองฝ่ายยังถึงความมุ่งมั่นที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจและความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันระหว่างอาเซียนกับจีน และกระชับความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ รวมถึงร่วมกันยกระดับความตกลงว่าด้วยการค้าเสรี อาเซียน-จีน (ACFTA) และใช้ประโยชน์จากกองทุนความร่วมมือทางทะเลอาเซียน-จีนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อขยายความร่วมมือทางทะเล อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียน-จีนต่อไป ซึ่งประเทศไทยได้รับทราบด้วยความยินดีถึงข้อเสนอของจีนที่ให้มีการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย ตลอดจนจะกระชับความร่วมมือภายใต้กรอบภูมิภาคต่าง ๆ ที่นำโดยอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาเซียนบวกสาม (APT) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS) เพื่อส่งเสริมกระบวนการรวมตัวในเอเชียตะวันออก ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะร่วมกันผลักดันความร่วมมือข้อริเริ่มเชียงใหม่ไปสู่ความเป็นพหุภาคี (CMIM) กลไกระบบสำรองข้าวฉุกเฉินอาเซียนบวกสาม (APTERR) และหุ้นส่วนความเชื่อมโยงอาเซียนบวกสาม โดยทั้งสองฝ่ายหวังจะเห็นความสำเร็จในการดำเนินการตามแถลงการณ์พนมเปญว่าด้วยข้อริเริ่มด้านการพัฒนาในกรอบการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ขณะที่ฝ่ายจีนสนับสนุนความริเริ่มของไทยที่จะเป็นเจ้าภาพการประชุมระหว่างประเทศ ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนุภูมิภาคแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง และฝ่ายจีนได้ย้ำว่าจะยังคงสนับสนุนการพัฒนาอาเซียนเพื่อการบรรลุความเป็นประชาคมอาเซียน และวาระของอาเซียน หลังปี ค.ศ.๒๐๑๕ (พ.ศ.๒๕๕๘) รวมทั้งบทบาทนำของอาเซียนในความร่วมมือในเอเชียตะวันออก ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าประเด็นทะเลจีนใต้ควรจะได้รับการแก้ไขอย่างสันติโดยรัฐอธิปไตยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผ่านการหารือและการเจรจากันอย่างฉันทมิตรบนหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และในระหว่างดำเนินการแก้ไขข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน รัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะแยกความแตกต่างไว้ และแสวงหาความ

เป็นไปได้ที่จะดำเนินการพัฒนาร่วมกัน โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องจะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคในทะเลจีนใต้ (DOC) อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ผลักดันการหารือเรื่องแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC) บนพื้นฐานของฉันทามติ เพื่อให้ทะเลจีนใต้กลายเป็นทะเลแห่งสันติภาพ มิตรภาพ และความร่วมมือ นอกจากนี้ จะเสริมสร้างการประสานงานและความร่วมมือ ระหว่างกันภายใต้กรอบสหประชาชาติ กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APEC) การประชุมเอเชีย-ยุโรป (ASEM) กรอบความร่วมมือเอเชีย (ACD) และกลไกภูมิภาคระหว่างประเทศอื่น ๆ

ความร่วมมือด้านการทหารระหว่างไทยกับจีน

อาจกล่าวได้ว่า สถานการณ์ความมั่นคงที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของประเทศไทยและจีนที่มีความสอดประสานกัน (Intertwine) ซึ่งเกิดจากสายสัมพันธ์แบบพิเศษที่มีความสลับซับซ้อนระหว่างไทยกับจีน โดยมีทั้งความใกล้ชิดสนิทสนมดุจดั่งญาติมิตรในครอบครัวเดียวกันมาตั้งแต่โบราณกาล และมีความห่างเหิน หรือแม้กระทั่งมีความหวาดระแวงต่อกันในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะหลังจากจีนได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนและปกครองประเทศในระบอบคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๒ ทำให้ผู้นำของไทยมีความหวาดระแวงต่อภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่จะกระทบต่อความมั่นคงของชาติ จนกระทั่งสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป จากการที่สหรัฐอเมริกา กับจีนได้ลดทอนที่ที่เชิงกร้าวต่อกันและหันมาปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อถ่วงดุลอำนาจกับประเทศสหภาพโซเวียตที่กำลังแผ่ขยายอิทธิพลเพิ่มมากขึ้น ต่อมาเมื่อประธานาธิบดีนิกสันแห่งสหรัฐฯ ได้เดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๕ ทำให้รัฐบาลไทยต้องทบทวนการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงและนโยบายต่างประเทศใหม่ (สุรัชย์ ศิริไกร, ๒๕๔๘, หน้า ๒; อานันท์ ปันยารชุน, ๒๕๔๒, หน้า ๑๙๕)

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

รัฐบาลไทยในขณะเวลานั้นเห็นว่า เวียดนามซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทย จากการที่เวียดนามได้ส่งคณะผู้แทนมาเจรจากับรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๑๘ โดยเรียกร้องให้ไทยขดใช้ปฏิกรรมสงครามกรณีเครื่องบินทิ้งระเบิดของสหรัฐฯ แบบ B-52 จากฐานทัพอุดะเถา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ไปปฏิบัติการในเวียดนามรวมทั้งเรียกร้องให้ไทยปิดฐานทัพของสหรัฐฯ ที่ตั้งอยู่ในไทย และให้ไทยส่งมอบเครื่องบินรบและอุปกรณ์ทางทหารที่ทหารเวียดนามได้ได้นำเข้ามาลี้ภัยในประเทศไทยคืนต่อรัฐบาลเวียดนาม ตลอดจนปฏิเสธข้อเสนอของไทยที่ต้องการให้เวียดนามรับชาวเวียดนามที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลังจากสงครามเวียดนามเป็นฟูกลับเวียดนาม

ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงได้แสดงท่าทีที่เป็นมิตรกับรัฐบาลจีนมากขึ้นและยอมรับในนโยบายจีนเดียว ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดการสนับสนุนต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และได้ตัดสินใจเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๑๕๑๘ (จุลชีพ ชินวรรณ, ๒๕๔๙, หน้า ๗๓; สุรัชย์ ศิริไกร, ๒๕๔๘, หน้า ๒ - ๕)

ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีเวียดนามรุกรานกัมพูชาในปี พ.ศ.๒๕๒๑ และมีกองกำลังทหารเวียดนามได้รุกเข้าประชิดพรมแดนไทยในปี พ.ศ.๒๕๒๓ ยิ่งทำให้ไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหากัมพูชา โดยร่วมกันกดดันให้เวียดนามถอนกำลังทหารออกจากกัมพูชาจนเวียดนามต้องยอมถอนกำลังทหารออกจากกัมพูชาในปี พ.ศ.๒๕๓๒ และไทยกับจีนก็ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนทั้งในระดับพระราชวงศ์ ผู้นำรัฐบาล ผู้นำทางทหาร รวมทั้งมีการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากจีนมากขึ้น และเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายลงเป็นรัฐอิสระต่าง ๆ ประกอบกับจีนได้เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลไทยเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินนโยบายความร่วมมือ ด้านความมั่นคงกับจีนอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะความร่วมมือทางการทหาร

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการด้านความมั่นคงของทุกประเทศในปัจจุบันดำเนินการได้ยากลำบากยิ่งขึ้น เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีสถานะเป็นมหาอำนาจกับรัฐที่อยู่ในกลุ่มหรือประเทศบริวาร ซึ่งเกิดจากการแย่งชิงอำนาจกันเพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างขั้วอำนาจต่าง ๆ นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจตลอดจนพลังงานและสิ่งแวดล้อมได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับรูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อความมั่นคงของประเทศ เช่น มีการรวมตัวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ของกลุ่มอาเซียนกับประเทศจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ (ASEAN+3) เป็นต้น

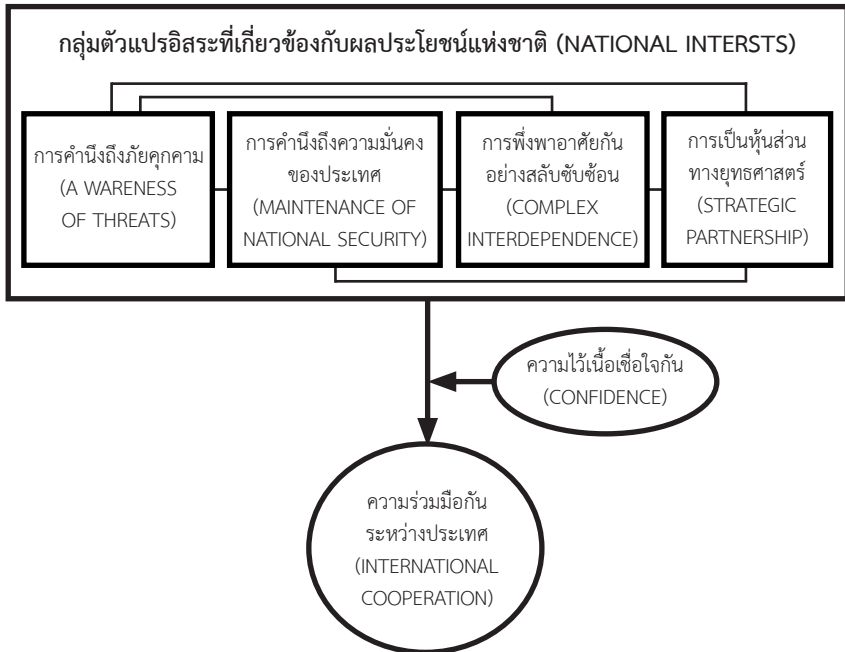
การสร้างความมั่นคงของประเทศ อาจทำได้โดยการแสวงหาพันธมิตร (Alliance) ในรูปแบบของการเข้าร่วมกลุ่มกันเพื่อถ่วงดุลกับประเทศที่มีอำนาจเพิ่มขึ้น และให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อความมั่นคงโดยเฉพาะเรื่องภัยคุกคาม (Threats) ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๙๐ – ๑๙๙๙ นิยามความหมายของความมั่นคงได้ขยายขอบเขตที่กว้างมากขึ้นกว่าเดิมที่เคยจำกัดอยู่แต่เพียงความมั่นคงทางการทหาร โดยครอบคลุมไปถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคง ก็ไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะภาครัฐหรือผู้แสดงที่เป็นรัฐ (State Actors) เท่านั้น แต่ยังได้ขยายรวมไปถึงผู้แสดง ที่มีไชรรัฐ (Non-State Actor) เช่น องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรข้ามชาติ บริษัทข้ามชาติ และขบวนการก่อการร้าย เป็นต้น อันนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงโดยรวมมือกัน (Cooperative Security)

แนวคิดความมั่นคงแบบร่วมมือกันดังกล่าว จะเน้นถึงการพบปะพูดคุยกัน (Dialogue) ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคทั้งจากภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ โดยเชื่อว่าปัญหาความมั่นคงไม่ว่าจะเป็นมิติทางการทหารหรือมิติอื่น ๆ ไม่อาจแก้ไข

ได้ด้วยการดำเนินฝ่ายเดียว แต่ต้องการความร่วมมือ (Cooperation) ระหว่างรัฐต่าง ๆ และผู้เล่นอื่น ๆ ภายในรัฐผ่านมาตรการในการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันและมีความโปร่งใส (Confidence Building and Transparent Measures) เพื่อลดความขัดแย้งในภูมิภาคโดยใช้การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) รวมทั้งการแก้ไขความขัดแย้งร่วมกัน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงอันจะบรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ตลอดจนมีการเตรียมการเพื่อเผชิญต่อภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก, ๒๕๕๔, หน้า ๑๙ - ๒๒)

ภัยคุกคามดังกล่าวนั้น เป็นภัยคุกคามที่ไร้พรมแดนจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ส่งผลให้ภูมิภาคต่าง ๆ เชื่อมโยงเป็นสังคมเดียวกัน ทำให้เกิดสถานะที่ท้าทายต่อการรักษาความมั่นคงของประเทศ และจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น (Complex Interdependence) นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการสร้างเงื่อนไขของความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความไว้วางใจจากการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีความเชื่อมั่นในการร่วมพัฒนาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน อันนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันอย่างสลับซับซ้อนโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความมั่นคง รวมทั้งการเห็นความสำคัญของการร่วมมือกันแบบการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์จะนำไปสู่การสร้างประชาคมความมั่นคง (Security Community) ในภูมิภาคได้

กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ ประกอบด้วยตัวแปรเกี่ยวกับการคำนึงถึงภัยคุกคามซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศ โดยเชื่อมโยงกับตัวแปรการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อนรวมทั้งตัวแปรการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งทุกตัวแปรนั้น มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงไปสู่ตัวแปรเกี่ยวกับความร่วมมือกันระหว่างประเทศ แต่มีตัวแปรที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติและตัวแปรเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ คือ ตัวแปรเกี่ยวกับความไว้วางใจกัน ซึ่งสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้ (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก, ๒๕๕๔, หน้า ๗๑)

สถานภาพการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทยกับจีน

สำหรับสถานภาพการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทยกับจีน อาจิวิเคราะห์ได้จากพัฒนาการของความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีน ได้มีความชัดเจนมากขึ้น หลังจากมีการลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือกันในศตวรรษที่ ๒๑ (Joint Statement of the Kingdom of Thailand and the People's Republic of China on a Plan of Action for 21st Century) ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๒ ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งสาระของแถลงการณ์ร่วมฯ เน้นถึงการขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือโดยรอบด้าน ในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่ไว้ใจซึ่งกันและกันให้ก้าวหน้าต่อไปบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันและความสัมพันธ์ฉันมิตรเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนพัฒนาไปสู่ระดับใหม่ นอกจากนั้น ได้กล่าวถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงโดยเฉพาะความร่วมมือ ทางทหาร จากข้อความที่ระบุไว้

ในแถลงการณ์ร่วมฯ ข้อที่ ๔ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า จีนและไทยตกลงกัน ที่จะกระชับความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยอาศัยมาตรการเพื่อสร้างความไว้วางใจกันต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานศึกษาวิจัยด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคง, ส่งเสริมให้ฝ่ายทหารกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศปรึกษาหารือกันมากขึ้น, มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทหารของทั้งสองฝ่ายในการช่วยเหลือและกู้ภัยเพื่อนมนุษย์, การลดโอกาสของภัยพิบัติ, การแลกเปลี่ยนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการทหาร รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านต่าง ๆ

พลเอก สุร กวงไค ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งรองประธานเสนาธิการใหญ่ของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน เดินทางมาเป็นประธานร่วมกับปลัดกระทรวงกลาโหมของไทยที่กรุงเทพฯ ในการประชุมระดับนโยบายเพื่อการแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔ ณ ห้องภาณุรังษี ศาลาว่าการกลาโหม ซึ่งทั้งสองประเทศได้ย้ำเจตนารมณ์อย่างชัดเจนที่จะให้ความร่วมมือกันแบบ “การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์” (Strategic Partnership) โดยผ่านการดำเนินกิจกรรมระหว่างกัน และผลักดันเป็นเจ้าภาพการประชุมปีละหนึ่งครั้ง (มีการประชุมไปแล้ว ๑๐ ครั้ง) เพื่อประสานความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา การส่งกำลังบำรุง อุตสาหกรรมเพื่อป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การฝึกการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและการปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงครามในการช่วยเหลือกู้ภัยพิบัติ เป็นต้น

ในการประชุมของคณะกรรมการนโยบายฯ ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๔ - ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๘ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ปรับปรุงคณะทำงานที่รับผิดชอบการดำเนินแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคง ของกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งเกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จนนำไปสู่การพิจารณาในการประชุมฯ ครั้งที่ ๕ ที่จัดขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๙ ณ กรุงเทพมหานคร

การประชุมคณะกรรมการนโยบายฯ ครั้งที่ ๖ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ - ๒๓ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ ณ กรุงปักกิ่ง มีการเน้นย้ำถึงความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านความมั่นคง รวมทั้งการประสานงานในระดับผู้ปฏิบัติอย่างมีการบูรณาการแผนงานเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ด้านกระทรวงกลาโหมของไทยได้ปรับโครงสร้างของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเพื่อรับผิดชอบตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒๐๗/๔๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๘ และได้เน้นให้มีการวางแผนงานแบบรวมการเพื่อนำไปสู่การบูรณาการในการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ โดยที่ยังคงให้เสรีในการปฏิบัติของคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงานในรายละเอียด และต่อมาได้มีการแก้ไขโครงสร้างของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งเพื่อความเหมาะสม ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๑๕๙/๕๐ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๐ ให้สอดคล้องรองรับกับกรอบแผนงานรวมในระดับรัฐบาลที่มีความเกี่ยวข้องกับกระทรวงต่าง ๆ ตามที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนซึ่งต่างก็เห็นพ้องกันในการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ.2007 - 2011 (พ.ศ.2550 - 2554) (Joint Action Plan on Thailand-China Strategic Cooperation between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the People's Republic of China 2007-2011) โดยได้มีการลงนามเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๐ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

การลงนามในแผนปฏิบัติการร่วมระหว่างไทยกับจีนดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น เป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการให้ความร่วมมือกันทางด้านความมั่นคงแบบการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ดังข้อความที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นของแผนปฏิบัติการร่วมฯ ว่า “...นับตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ความสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

ระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้พัฒนามาอย่างมั่นคง และแข็งแกร่งขึ้นเป็นลำดับ ทั้งสองฝ่ายยืนยันความมุ่งมั่นของตนที่จะขยายความสัมพันธ์ต่อไปทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และเพื่อการอนุวัติให้ความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ที่รอบด้านระหว่างไทยและจีนเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันในแผนปฏิบัติการร่วม ซึ่งกำหนดแนวทางความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการร่วมกันตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๕ ดังต่อไปนี้

- (๑) ความร่วมมือด้านการเมือง
- (๒) ความร่วมมือด้านการทหาร
- (๓) ความร่วมมือด้านความมั่นคง
- (๔) การค้าและการลงทุน
- (๕) เกษตรกรรม
- (๖) อุตสาหกรรม
- (๗) คมนาคม
- (๘) พลังงาน
- (๙) การท่องเที่ยว
- (๑๐) วัฒนธรรม
- (๑๑) การศึกษาและการอบรม
- (๑๒) สาธารณสุขและวิทยาศาสตร์การแพทย์
- (๑๓) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
- (๑๔) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (๑๕) ความร่วมมือในระดับภูมิภาคและพหุภาคี

ทั้งสองฝ่ายยืนยันอีกครั้งถึงความสำคัญของแผนปฏิบัติการร่วมในการเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-จีน ในอนาคต โดยจะเป็นแรงกระตุ้นใหม่ให้แก่ความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างกัน โดยมุ่งเน้นยิ่งขึ้นในเรื่อง

มาตรการที่เป็นรูปธรรมและการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับผลประโยชน์พื้นฐานของไทยและจีนแล้ว ยังเกื้อกูลต่อสันติภาพ ความมั่นคง ความรุ่งเรือง และการพัฒนาของภูมิภาคอีกด้วย...”

การให้ความเห็นชอบร่วมกันในแผนปฏิบัติการร่วมดังกล่าว นอกจากจะเป็นแผนที่เส้นทาง (Roadmap) ของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันแล้ว ยังเป็นการแสดงจุดยืนที่ชัดเจนระหว่างไทยกับจีนที่จะมุ่งสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยเน้นความสัมพันธ์ทางด้านการค้าและเศรษฐกิจบนพื้นฐานของผลประโยชน์ต่างตอบแทนด้วย ซึ่งไทยเน้นการขยายความร่วมมือกับรัฐบาลกลางและหน่วยงานต่าง ๆ ของจีนอย่างรอบด้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ขณะเดียวกันก็ต้องการเจาะลึกความสัมพันธ์แบบรายมณฑล เพื่อให้มีความร่วมมือที่หลากหลายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะมณฑลที่เป็นจุดยุทธศาสตร์หลักทางเศรษฐกิจของจีนและอยู่ใกล้ไทย อาทิ กวางตุ้ง ยูนนาน กวางสี และเสฉวน เป็นต้น รวมถึงมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับประชาชน เพื่อเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งรัฐบาลจีนและรัฐบาลไทยต่างก็เห็นความสำคัญของการร่วมมือกันตามกรอบแผนปฏิบัติการร่วมและได้มีการลงนามในแผนปฏิบัติการร่วมฉบับที่สอง (ค.ศ. ๒๐๑๒ – ๒๐๑๖) เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้แผนงานความร่วมมือด้านต่าง ๆ รวมทั้งทางการทหารเกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในกรอบความร่วมมือแบบพหุภาคีในเวทีภูมิภาค ซึ่งทั้งไทยและจีนต่างเป็นสมาชิกความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคหลายองค์การร่วมกัน เช่น Greater Mekong Sub-region (GMS) (เฉพาะมณฑลยูนนาน), ASEAN-China Annual Consultation, ASEAN+3, ASEAN Regional Forum (ARF), Asia Cooperation Development (ACD), Asia-Europe Meeting (ASEM) เป็นต้น

สำหรับความร่วมมือด้านการทหารนั้น สามารถการวิเคราะห์รูปแบบของความร่วมมือทางการทหารระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมจีน ซึ่งได้มีการประชุมร่วมประจำปีตามแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน อาจจำแนกได้ ๖ รูปแบบ (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก, หน้า ๓๓ - ๓๕) ประกอบด้วย

รูปแบบที่ ๑ เป็นการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนในระดับผู้นำกองทัพและผู้นำหน่วยทหารในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกันและมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแผนงานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น การประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหมจีนประจำปี ปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะผลัดกันเป็นเจ้าภาพ โดยมีปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทย และรองประธานเสนาธิการทหารใหญ่เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายจีน เป็นต้น

รูปแบบที่ ๒ เป็นการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามกรอบแผนงานที่ได้ตกลงร่วมกันจากการประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ ดังที่ได้กล่าวไว้ในรูปแบบที่ ๑ เช่น การส่งนายทหารไทยไปเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรการป้องกันประเทศ ณ มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศของจีนเป็นประจำทุกปี และนายทหารจีนมาเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ณ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศของไทยรวมทั้งในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก เป็นต้น นอกจากนี้ ฝ่ายจีนยังให้ความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตจรวดและการตั้งโรงงานต้นแบบผลิตจรวดให้กับกระทรวงกลาโหมไทยตามโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคง รวมทั้งได้มีการลงนามในบันทึกความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศของจีนกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศของไทย เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ ทำให้สามารถกำหนดกรอบแผนงานและกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการระหว่างกันได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

รูปแบบที่ ๓ เป็นการฝึกร่วมทางทหารระหว่างหน่วยรบพิเศษของ กองทัพบกไทยกับกองทัพบกจีน และการฝึกผสมระหว่างกองทัพเรือของไทยกับ กองทัพเรือจีน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนในการส่งผู้สังเกตการณ์ทางทหารร่วม สังเกตการณ์การซ้อมรบของทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามกรอบแผนงานจากการประชุม ความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศประจำปี ดังกล่าวในรูปแบบที่ ๑

รูปแบบที่ ๔ เป็นการแลกเปลี่ยนความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตามกรอบแผนงานการประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคง ซึ่งได้ตกลงกันเป็น ประจำปี ระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศตามรูปแบบที่ ๑ เช่น การประชุม แลกเปลี่ยนด้านการข่าวประจำปี เป็นต้น

รูปแบบที่ ๕ เป็นความร่วมมือในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ทางทหาร ระหว่างกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้จากการประชุมแผนงานความร่วมมือด้าน ความมั่นคงในรูปแบบที่ ๑ เช่น กองทัพเรือไทยได้สั่งต่อเรือตรวจการณ์ไกลฝั่งจากจีน เป็นต้น

รูปแบบที่ ๖ เป็นรูปแบบการสร้างกลไกในการแสวงหาความร่วมมือทาง ทหารโดยใช้การทูตฝ่ายทหาร ได้แก่ การประสานงานระหว่างกองทัพทั้งสองประเทศ โดยผ่านสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทยที่ประจำอยู่ในกรุงปักกิ่ง และสำนักงาน ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารจีนที่ประจำอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

รูปแบบความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทาง ยุทธศาสตร์ที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อกองทัพไทยและกองทัพจีน ซึ่งเป็น พื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความไว้วางใจต่อกันระหว่างประเทศและช่วยในการ สนับสนุนต่อการขยายความร่วมมือไปสู่ด้านอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น อันจะนำ ไปสู่การได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

รูปธรรมของความร่วมมือแบบเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง

ผลจากการที่รัฐบาลไทยได้ลงนามร่วมกับรัฐบาลจีนในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยแผนงานความร่วมมือในศตวรรษที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๒ โดยเมื่อมีคณะผู้แทนจากฝ่ายจีนมาเยือนประเทศไทยหรือมีคณะผู้แทนจากฝ่ายไทยไปเยือนประเทศจีนก็ตาม ฝ่ายจีนก็จะหารือในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามแถลงการณ์ร่วมฯ ดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอยู่เสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารของพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีความเป็นเอกภาพสูงเนื่องจากเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีและเป็นประธานกรรมการบริหารกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีนด้วย จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้แถลงการณ์ร่วมฯ นั้น ถูกผลักดันให้มีการดำเนินการจากหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะกระทรวงกลาโหมก่อนหน่วยงานอื่น ๆ และโดยเฉพาะเมื่อ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ในระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๔ ซึ่งได้พบปะหารือกับ พลเอก ฉื่อ เ้าเถียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจีน ในขณะนั้น โดยต่างเห็นพ้องร่วมกันในการริเริ่มให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศได้ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ รวมทั้งรูปแบบและรายละเอียดในการดำเนินการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกัน โดยได้มีการเสนอแผนงานในการดำเนินการแลกเปลี่ยนความร่วมมือระยะเริ่มต้นใน ๖ ด้าน คือ ด้านการข่าว ด้านการฝึกศึกษา ด้านการส่งกำลังบำรุงร่วม ด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและในด้านการปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สงคราม จึงเป็นสาเหตุที่มาของการจัดการประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของสาธารณรัฐประชาชนจีนครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔

การดำเนินแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ พลเอก เฒ่า กังชวน รองประธานคณะกรรมการบริหารกลาง มณฑลเหอหนาน

และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของจีนในขณะเวลานั้น ได้เดินทางมากล่าวสุนทรพจน์ ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ว่า

“...ประเทศจีนเสนอทัศนะความมั่นคงใหม่ที่มีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน อำนวยผลประโยชน์แก่กัน ความเท่าเทียมกันและความร่วมมือกันซึ่งมีประเด็นหลักดังต่อไปนี้ ข้อแรก เน้นความมั่นคงร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ข้อที่สอง เน้นความมั่นคงครบด้าน กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติอย่างครบด้านและผสมผสานกัน ข้อที่สาม เน้นความร่วมมือด้านความมั่นคง แก้ปัญหาความมั่นคงโดยการเจรจาหรือกันตามกฎบัตรสหประชาชาติและบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบันนี้ ความสัมพันธ์จีน-อาเซียน ได้เข้าสู่ระยะสูงของแห่งการพัฒนาอย่างมั่นคง อาเซียนได้กลายเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือสำคัญของประเทศจีน ประเทศจีนได้เข้าเป็นสมาชิกของสนธิสัญญาร่วมมือฉันทมิตรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ในเส้นทางที่จีนกับไทยร่วมมือพัฒนาด้วยกัน กองทัพไทยย่อมจะอาศัยความจริงใจและสติปัญญาร่วมมือประสานกันอย่างใกล้ชิด เสริมสร้างความเชื่อใจและความร่วมมือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์ระหว่างจีนไทยสองประเทศสองกองทัพย่อมจะเหมือนเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก ยิ่งนานยิ่งล้ำค่า ...”

ต่อมาพลเอก เภา กำขวน ได้ให้การต้อนรับ พลเอก วินัย ภัททิยกุล ปลัดกระทรวงกลาโหม ที่เดินทางไปเยือนจีน เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ ณ กระทรวงกลาโหมจีน กรุงปักกิ่ง โดยเน้นย้ำว่า

“...ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศควรตั้งอยู่บนพื้นฐานการเคารพซึ่งกันและกัน ความเสมอภาคและต้องร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมเพื่อผลประโยชน์ร่วมของ ทุกฝ่าย รวมทั้งให้การสนับสนุนผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของแต่ละฝ่าย...”

ขณะที่ปลัดกระทรวงกลาโหมของไทยได้กล่าวชื่นชมท่าทีของจีนในการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์

ส่วนผลการประชุมระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับจีนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึงปี พ.ศ.๒๕๕๗ รวมจำนวน ๑๐ ครั้ง (ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ไม่มีการประชุม เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ ส่วนปี พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ ไม่มีการประชุมเนื่องจากอยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมของคณะทำงานของทั้งสองฝ่าย ประกอบกับมีความแปรปรวนของสถานการณ์ทางการเมืองของไทย) ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้ (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก, หน้า ๑๐๘ - ๑๑๕)

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๑ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔ กรุงเทพมหานคร

ฝ่ายจีน เสนอว่า ระบบโลกจะพัฒนาไปสู่การมีหลายขั้วอำนาจและจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๔ ทุกประเทศควรให้ความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ภายใต้กรอบมติสหประชาชาติ รวมทั้งร่วมกันแก้ปัญหที่กระทบต่อสันติภาพ นอกจากนี้ จีนยังได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทย และประเทศในอาเซียนที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจกันและการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ โดยจีนได้เน้นย้ำว่าไม่ต้องการเป็นมหาอำนาจทางทหารและจะไม่ขยายอำนาจทางทหารออกนอกดินแดนของจีน ตลอดจนไม่สนับสนุนการมีฐานทัพต่างชาติในดินแดนของประเทศอื่น

ฝ่ายไทย เห็นว่า ทุกประเทศต้องร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้ายโดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศในอาเซียน ได้มีความร่วมมือกันมากขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนก็มีความใกล้ชิดมากขึ้น โดยไทยได้ยืนยันสนับสนุนนโยบายจีนเดียว

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๑ ได้แก่ การจัดทำแผนงานโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนความร่วมมือกันเป็นกิจกรรมประจำปีทางทหาร เช่น เพิ่มการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมผู้นำทางทหาร การแลกเปลี่ยนงานด้านการข่าวกรอง การแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนด้านการส่งกำลังบำรุง การแลกเปลี่ยนการพัฒนาวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีเพื่อการป้องกันประเทศ และการมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ฝึกทางการทหาร เป็นต้น นอกจากนี้ จีนได้เสนอความช่วยเหลือแบบให้เปล่าทางการทหารแก่ไทยมูลค่า ๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งการซ่อมบำรุงอาวุธยุทโธปกรณ์จีนที่ไทยสั่งซื้อ ตลอดจนจีนยังได้เสนอเงินช่วยเหลือการสร้างเส้นทางจากคุนหมิงมายังกรุงเทพมหานคร และการเดินเรือในแม่น้ำโขงและโครงการร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๕๖ ที่กรุงปักกิ่ง

ฝ่ายไทยเสนอว่า นโยบายต่างประเทศของไทยและจีนมีความคล้ายคลึงกันในประเด็นการส่งเสริมสันติภาพและความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศในกรอบต่าง ๆ เช่น ASEAN+3 ฯลฯ รวมทั้งแสดงความโปร่งใสในสมุดปกขาวด้านการป้องกันประเทศในการแสดงเจตนารมณ์ในการใช้กำลังทหารไปเพื่อการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศ

ฝ่ายจีน เห็นว่า ทุกประเทศต้องเคารพในอำนาจอธิปไตยและเข้าใจในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งจีนจะต่อต้านคัดค้านลัทธิการครองความเป็นเจ้าของประเทศใด ๆ โดยจีนจะเน้นการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในการสร้างความไว้วางใจอันจะนำไปสู่ความร่วมมือกัน

ทั้งฝ่ายจีนและไทยต่างก็เห็นพ้องกันในการให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย ภายใต้กรอบความร่วมมือขอสหประชาชาติ

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๒ ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนเยี่ยมเยือนในหลายระดับภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทยกับจีน และจีนเสนอการทำข้อตกลงในการให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ไทยโดยไม่มีเงื่อนไขเป็นจำนวนเงิน ๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รวมทั้งเสนอโครงการซ่อมบำรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ไทยสั่งซื้อจากจีนและเน้นการให้บริการในภายหลังจากการขาย

ส่วนไทยได้เสนอที่จะทบทวนงบประมาณในการให้การสนับสนุนแก่นายทหารจีนที่มาศึกษาในหลักสูตรของโรงเรียนเสนาธิการทหารบกให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๓ ปี พ.ศ.๒๕๕๗ ที่กรุงเทพมหานคร

ฝ่ายจีนเสนอว่าภัยคุกคามต่อเสถียรภาพและสันติภาพของโลกเกิดจาก ๒ ลัทธิ คือ ลัทธิแสดงอำนาจเพียงฝ่ายเดียว (Unilateralism) และลัทธิก่อการร้าย (Terrorism) ที่ทุกประเทศต้องร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันโดยเชื่อใจต่อกัน และมีความเสมอภาคเท่าเทียมซึ่งกันและกัน

ฝ่ายไทย เห็นว่า ภัยคุกคามต่อความมั่นคงในภูมิภาค ทำให้ไทยและจีนยังจะต้องหันมาให้ความร่วมมือกันมากขึ้นโดยเฉพาะการจัดตั้งคณะทำงานร่วมกัน เพื่อให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ทั้งไทยและจีนได้ร่วมกันประณามการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย และจะร่วมกันต่อต้านการก่อการร้ายในทุกรูปแบบ

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่ได้เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๓ ได้แก่ ไทยได้ปรับโครงสร้างของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการรับผิดชอบแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคง และได้เสนอให้ฝ่ายจีนจัดโครงสร้างของคณะทำงานร่วมกันในลักษณะคู่ประสานงาน (Counterpart) ให้สอดคล้องกัน ขณะที่จีนส่งได้ผู้เชี่ยวชาญมาไทย เพื่อสำรวจด้านอาวูยู่โทปกรณที่ไทยส่งซื้อจากจีน รวมทั้งเสนอให้ไทยส่งช่างเทคนิคไปฝึกงานซ่อมที่จีน นอกจากนี้ จีนและไทยได้บรรลุข้อตกลงและได้มีการลงนามในพิธีสารต่าง ๆ เช่น พิธีสารด้านการส่งกำลังบำรุง ข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ ข้อตกลงด้านการศึกษาและจีนให้ความช่วยเหลืออุปกรณ์การสอนภาษาจีนแบบให้เปล่า การแลกเปลี่ยนการประชุมด้านการข่าวกรอง ข้อพิจารณาในการแลกเปลี่ยนพิชผลการเกษตร ตลอดจนจีนได้ส่งเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติการตรวจค้นทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ประเทศไทย และการให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๔ ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ที่กรุงปักกิ่ง

ฝ่ายไทย เสนอว่า การสงครามขนาดใหญ่ไม่น่าจะเกิดขึ้นในระยะเวลาอันใกล้ แต่ภัยคุกคามต่อความมั่นคงจะมีหลากหลายทั้งที่เป็นภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามที่มีไซทางทหาร ซึ่งกองทัพต้องปรับบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

ฝ่ายจีน เห็นว่า ภัยคุกคามต่อความมั่นคงในอนาคตไม่อาจแก้ไขปัญหาได้โดยใช้ความรุนแรง หรือการใช้กำลังทางทหารแต่เพียงอย่างเดียว โดยที่ทั้งไทยและจีนเห็นพ้องกันในการแลกเปลี่ยนข่าวสารและมีมาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้งกองทัพต้องมียุทธศาสตร์ในการบรรเทาสาธารณภัย และควรมีมาตรการแจ้งเตือนภัยพิบัติล่วงหน้า ส่วนสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลีและไต้หวันนั้น ทั้งไทยและจีนจะยึดมั่นในหลักสันติภาพและแก้ไขปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศโดยใช้วิธีการสันติ รวมทั้งเห็นร่วมกันในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๔ ได้แก่ จีนเสนอให้มีการฝึกร่วมทางทะเลระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพจีน รวมทั้งการฝึกร่วมทางทะเลในระดับพหุภาคี เพื่อการเผชิญกับภัยคุกคามจากการสงครามนอกแบบ และจีนได้เสนอให้มีการดำเนินการโครงการซ่อมแซมอาวุธยุทโธปกรณ์ และการเก็บกู้ทำลายทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมในไทยต่อไป

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๙ ที่กรุงเทพมหานคร

ฝ่ายจีนเสนอว่า ควรพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างกันในภูมิภาคให้มากขึ้น และควรเน้นความเป็นเพื่อนบ้าน การปรองดอง ความไว้วางใจ และการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์

ฝ่ายไทยเห็นว่า ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย ฯลฯ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันมากขึ้น โดยทั้งสองฝ่ายเห็นร่วมกันในการต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกับประเทศต่าง ๆ และเคารพในอำนาจอธิปไตย รวมทั้งการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๕ ได้แก่ ฝ่ายจีนให้การสนับสนุนการศึกษาด้านการแพทย์แผนจีนให้กับกองทัพไทย รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาอาวุธจรวดระยะยิงไกลเพื่อความมั่นคง (อาวุธป้องปรามในระดับยุทธศาสตร์) และความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศโดยจีนจะถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย ส่วนฝ่ายไทยได้เชิญจีนร่วมแสดงนิทรรศการด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ๒๐๐๗ ณ ประเทศไทย และฝ่ายไทยเสนอที่นั้งศึกษาให้แก่นายทหารของจีน โดยเฉพาะหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ขณะที่จีนได้พิจารณาเพิ่มที่นั้งศึกษาให้กับไทยในหลักสูตรต่าง ๆ มากขึ้น นอกจากนี้ ฝ่ายจีนเสนอให้มีการฝึกร่วมทางทหารเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนากองทัพร่วมกัน เช่น การฝึกร่วมทางทะเล และการฝึกร่วมของหน่วยรบพิเศษ เป็นต้น

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๖ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ ที่กรุงปักกิ่ง

ฝ่ายไทยเสนอว่า จีนได้แสดงบทบาทที่ติดต่อการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงในระดับโลกและภูมิภาค รวมทั้งกองทัพจีนได้พัฒนาไปอย่างสมดุล

ฝ่ายจีนเห็นว่ากลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบต่าง ๆ ซึ่งยังคงมีข้อจำกัดในความหวาดระแวงต่อกัน โดยต้องเร่งแก้ไข

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุม ครั้งที่ ๖ ได้แก่ ฝ่ายจีนให้การสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาอาวุธจรวดระยะยิงไกลเพื่อความมั่นคง (อาวุธป้องปรามในระดับยุทธศาสตร์) ต่อไป และฝ่ายไทยยืนยันในการเสนอที่นั้งศึกษาให้แก่นายทหารจีน โดยเฉพาะหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ส่วนจีนได้เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ในการบรรยายในหลักสูตรทางทหาร และจะพิจารณาเพิ่มที่นั้งศึกษาให้กับฝ่ายทหารของไทยในหลักสูตรต่าง ๆ มากขึ้น

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๗ ปี พ.ศ.๒๕๕๑ ที่กรุงเทพมหานคร

ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันว่า สถานการณ์ความมั่นคงได้มีความคลี่คลายมากขึ้นจากการใช้กลไกในหลาย ๆ ระดับ เช่น ARF และ ASEAN+3 ฯลฯ ซึ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี แต่สันติภาพของโลกยังคงเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทาย

ทั้งจากภัยคุกคามแบบเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการก่อการร้าย การแพร่ขยายของอาวุธทำลายร้ายแรง และความมั่นคงเรื่องพลังงานโดยทั้งไทยและจีน จะร่วมมือกันในการต่อต้านการก่อการร้ายทุกรูปแบบรวมทั้งความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๗ ได้แก่ จีนได้ส่งนายทหารมาศึกษาทางทหารในไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรของไทยที่จีนได้ส่งนายทหารมาเข้ารับการศึกษาเป็น ครั้งแรก ในขณะที่ฝ่ายจีนยังคงให้การสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาอาวุธจรวด ระยะยิงไกลเพื่อความมั่นคง (อาวุธป้องกันในระดับยุทธศาสตร์) ให้กับกระทรวง กลาโหมของไทยต่อไป รวมทั้งฝ่ายจีนเสนอให้มีการฝึกร่วมนาวิกโยธินและการฝึก ร่วมระหว่างกองทัพอากาศจีนกับไทย นอกเหนือจากการฝึกร่วมกู้ภัยทางทะเลและ การฝึกร่วมของหน่วยรบพิเศษ นอกจากนี้ จีนรับข้อเสนอของไทยเกี่ยวกับโครงการ จัดหาเรือดำน้ำเป็นกรณีพิเศษ และจีนได้เสนอให้ไทยส่งบุคลากรไปรับการฝึกที่จีน ในระหว่างที่ยังรอผลการอนุมัติโครงการจากฝ่ายจีน

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๘ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ที่กรุงปักกิ่ง

ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันที่จะต้องมีความร่วมมือในการเสริมสร้างความ มั่นคงทางทะเลที่จะต้องมีการกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน มากขึ้น โดยฝ่ายจีนเห็นพ้องในแนวทางการพัฒนาของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เริ่ม จากการสร้างความไว้วางใจระหว่างกันไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์และ เห็นด้วยกับข้อเสนอของฝ่ายไทยที่ได้มีการร่างหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการ ประชุมระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมของประเทศคู่เจรจา เพื่อแสวงหาช่องทางในการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะนอกกลุ่มอาเซียนต่อไป

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๘ ได้แก่ มีการทบทวนรูปแบบกิจกรรมและกลไกที่จะผลักดันให้ความร่วมมือ ด้านต่าง ๆ มีความเป็นรูปธรรมนอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนระหว่าง ผู้นำและเจ้าหน้าที่ทางทหารระหว่างกัน รวมทั้งการส่งนายทหารไทยไปศึกษา

หลักสูตรทางทหารในจีน และจีนก็ได้ส่งนายทหารมาศึกษาทางทหารในไทยเพิ่มมากขึ้น โดยฝ่ายไทยได้มีการพิจารณาปรับโครงสร้างในระดับคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและให้สอดคล้องในการปฏิบัติในการประสานงานกับคณะกรรมการของฝ่ายจีน ขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจีนมีความยินดีที่ได้เข้าร่วมชมพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณของทหารรักษาพระองค์ที่กรุงเทพมหานครในเดือนธันวาคม นอกจากนี้ ฝ่ายจีนได้พิจารณาโครงการการฝึกร่วมระหว่างนาวิกโยธินของทั้งสองประเทศและโครงการส่งบุคลากรของกองทัพเรือไทยไปเข้ารับการฝึกเกี่ยวกับเรือดำน้ำที่จีน โดยจะพิจารณาแนวทางในการดำเนินการในรายละเอียดต่อไปเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและลดความหวาดระแวงของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๙ ปี พ.ศ.๒๕๕๓ ที่กรุงเทพมหานคร

ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันว่า การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในทุกมิติจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงทางทะเล และภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งกองทัพทั้งไทยกับจีนต้องมีความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการป้องกัน การเกิดภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ เพื่อเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมากขึ้น โดยจะร่วมกันให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งทั้งสองประเทศเห็นร่วมกันที่จะต้องมีความร่วมมือในกรอบความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๙ ได้แก่ โดยฝ่ายจีนได้เดินทางมาร่วมการประชุมและสัมมนาด้านการศึกษาตามบันทึกความร่วมมือระหว่างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองทัพไทยกับมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนที่ลงนามเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ กรุงปักกิ่ง นอกจากนี้ยังมีการหารือเกี่ยวกับการฝึกร่วมหน่วยรบพิเศษของกองทัพบกและการฝึกร่วมของกองทัพเรือในปีต่อ ๆ ไป และฝ่ายจีนสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดเพื่อความมั่นคงของไทยที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตเพื่อนำเข้าประจำการในกองทัพบก นอกจากนี้ ฝ่ายจีนได้พิจารณาโครงการการฝึกร่วมระหว่างกองทัพเรือของทั้งสองประเทศและโครงการส่งบุคลากรของกองทัพเรือไทยไปเข้ารับการฝึกเกี่ยวกับเรือดำน้ำที่จีน รวมทั้งการสนับสนุนในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพเรือไทย

สรุปผลการประชุมครั้งที่ ๑๐ ปี พ.ศ.๒๕๕๗ ที่กรุงปักกิ่ง

ทั้งสองฝ่ายแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาค โดยฝ่ายจีนกล่าวถึงจุดยืนต่อกรณีทะเลจีนใต้รวมทั้งสถานการณ์ความมั่นคงอื่น ๆ ซึ่งฝ่ายไทยได้รับทราบถึงความพยายามในการปกป้องอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของจีน ที่เน้นย้ำว่าปัญหาทะเลจีนใต้ควรได้รับการแก้ไขโดยสันติวิธี โดยการเจรจาฉันมิตรและยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งสองฝ่ายเห็นร่วมกันว่าควรมีการสถาปนาช่องทางการติดต่อสื่อสารและการขยายความร่วมมือทางทหารระหว่างกัน รวมทั้งได้หารือถึงแนวทางการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองกองทัพบนพื้นฐานของมิตรภาพที่มีมาอย่างยาวนาน โดยการแลกเปลี่ยนการเยือน การฝึกร่วม/ผสม ความช่วยเหลือทางทหาร อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมถึงความร่วมมือระดับพหุภาคี เพื่อเป็นหลักประกันว่าความสัมพันธ์ทางทหารของสองประเทศจะยั่งยืน ต่อเนื่องและแน่นแฟ้นตลอดไป นอกจากนี้ฝ่ายไทยได้อธิบายถึงสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ โดยฝ่ายจีนยินดีที่เห็นว่าสถานการณ์ในไทยอยู่ในขั้นตอนของการปรองดองโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะจัดประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ ครั้งที่ ๑๑ ณ ประเทศไทย ในปี พ.ศ.๒๕๕๘

สำหรับกิจกรรมความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากการประชุมครั้งที่ ๑๐ ได้แก่ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศในฐานะประธานอนุกรรมการด้านการศึกษาของคณะกรรมการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เดินทางไปเยือนมหาวิทยาลัยตามบันทึกความร่วมมือระหว่างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองทัพอากาศกับมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อขยายกรอบแผนงานกิจกรรมความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน

ยุทธศาสตร์จับมือทั่วโลก

(ฉบับปรับปรุง)

จากการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวนทั้ง ๑๐ ครั้ง ที่ผ่านมานั้น มีประเด็นที่เกิดผลการปฏิบัติเป็นรูปธรรม (ไชยสิทธิ์ ตันตยกุล, พันเอก, พ.ศ.๒๕๕๔ หน้า ๑๑๕ - ๑๒๐) อันได้แก่

ประการแรก ทั้งสองฝ่ายได้เพิ่มคณะผู้แทนในการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือน ทั้งในระดับผู้นำและระดับผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ของกองทัพเพิ่มมากขึ้น

ประการที่สอง มีการตกลงในการขยายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยน ที่นั่งสำหรับการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ประการที่สาม มีการตกลงที่จะขยายความร่วมมือในการฝึกร่วมทางทหารให้ครอบคลุมทุกเหล่าทัพ ซึ่งจากเดิมที่มีการฝึกร่วมของหน่วยรบพิเศษของกองทัพบกและหน่วยนาวิกโยธินไปสู่การฝึกร่วมระหว่างกองทัพอากาศในโอกาสต่อไป

ประการที่สี่ มีการจัดการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย เช่น การประชุมระดับนโยบายของกระทรวงกลาโหมประจำปี ฯลฯ และการประชุมในระดับปฏิบัติการ เช่น การประชุมด้านการข่าวกรองร่วมประจำปี เป็นต้น

ประการที่ห้า การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ทางและการให้ความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีอุตสาหกรรมด้านการป้องกันประเทศรวมทั้งการวิจัยร่วมกัน

ประการที่หก การประสานงานโดยผ่านช่องทางการทูตฝ่ายทหารโดยใช้สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของทั้งสองฝ่าย

ข้อสังเกตในการประชุมร่วมทั้ง ๑๐ ครั้ง

การประชุมร่วมทั้ง ๑๐ ครั้งมีข้อสังเกต เพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบของความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีนได้ดังนี้

ข้อสังเกตข้อแรก ภาพรวมของสถานการณ์ความมั่นคงที่ทั้งฝ่ายไทยและจีนเห็นพ้องกันว่า ระบบโลกควรมีหลายขั้วอำนาจเพื่อถ่วงดุลซึ่งกันและกัน แม้ว่าภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศในรูปแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) ที่เผชิญหน้าด้วยกำลังทหารจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยลง ในขณะที่ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threats) เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น จะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากกว่าก็ตาม แต่ภัยคุกคามทั้งสองกรณีนั้น ไม่มีประเทศใดที่จะแก้ไขปัญหาได้โดยลำพัง ซึ่งจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อความมั่นคงของประเทศและความมั่นคงของภูมิภาค อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันและโดยเฉพาะทุกประเทศต้องร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้าย ตลอดจนช่วยเหลือในการกู้ภัยพิบัติทางธรรมชาติอันเกิดจากการเร่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจนเกิดสภาวะโลกร้อน เป็นต้น

ข้อสังเกตข้อที่สอง จากสถานการณ์ความมั่นคงที่มีภัยคุกคามดังกล่าวในข้อแรกนั้น ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายจีนเห็นพ้องกันว่า ต้องมีการปรับบทบาททางการทหารที่มีภารกิจหลักในการป้องกันประเทศให้ครอบคลุมถึงภัยคุกคามในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามทางการทหาร เช่น ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารต้องอยู่บนพื้นฐานของขีดความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น กองทัพของทุกประเทศ จึงต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงดังกล่าว

ข้อสังเกตข้อที่สาม ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีนโดยเฉพาะความร่วมมือทางการทหารจะมีความยั่งยืนได้ ถ้าทั้งสองประเทศมีความรู้ความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งเคารพในอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน ไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน โดยมุ่งแก้ไขปัญหายั่งยืนวิธี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการดำเนินกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมทั้งในระดับผู้นำทางทหารและในทุกระดับ ดังนั้น จึงควรมีการขยายความร่วมมือทางการทหารระหว่างกัน ในทุก ๆ ด้าน เช่น การส่งนายทหารเข้ารับหลักสูตรการศึกษาของกันและกันให้มากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนด้านการข่าวกรอง มีการฝึกร่วมกันทางการทหาร และมีการส่งกำลังบำรุงร่วมกัน เป็นต้น

ข้อสังเกตข้อที่สี่ จีนได้เสนอที่จะให้มีการขยายผลการฝึกร่วมทางทหาร โดยเฉพาะการฝึกร่วมทางทะเลแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับจีนไปสู่การฝึกร่วมแบบพหุภาคีโดยเชิญประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนเข้าร่วมฝึกด้วยในโอกาสต่อไป ทั้งนี้เพื่อลดความหวาดระแวงในระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน แต่ไทยยังสงวนท่าทีเนื่องจากอาจทำให้สหรัฐอเมริกาหวาดระแวงว่ากลุ่มประเทศในอาเซียนกำลังจะถูกจีนครอบงำและเป็นการลดอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ลงไป อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคและกระทบต่อความมั่นคงของไทย โดยที่ทั้งไทยและจีนต่างก็เห็นร่วมกันว่า ต้องร่วมกันในการเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองประเทศควรได้ใช้ประสบการณ์รวมทั้งเครื่องมือทางการทหารมาแลกเปลี่ยนในการฝึกร่วมเพื่อภัยพิบัติและการปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือประชาชน

ข้อสังเกตข้อที่ห้า ในการประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน ครั้งที่ ๖ โดยฝ่ายจีนเป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นที่กรุงปักกิ่งเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ ฝ่ายจีนได้แสดงท่าทีที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายของบางประเทศที่ไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นในเรื่องปัญหาช่องแคบไต้หวัน ปัญหาในตะวันออกกลาง และการต่อต้านการก่อการร้าย โดยบังคับใช้มาตรฐานสองระดับ (Double Standard) กับมิตรประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ประเทศของตนเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนั้นยังได้ใช้นโยบายสร้างพันธมิตรทางทหารในลักษณะของกลุ่มความร่วมมือแบบปิด

(Exclusive Bloc) ซึ่งจีนเห็นว่า เป็นความพยายามในการกีดกันและปิดล้อมจีน (Containment) เพื่อไม่ให้จีนมีบทบาท ในภูมิภาค ในขณะที่จีนได้พยายามผลักดัน ให้มีความร่วมมือแบบเปิด (Inclusive) โดยใช้โครงสร้างกระบวนการและกลไก ความร่วมมือที่มีอยู่ในการแสดงบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ เช่น การประชุม อาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) เป็นต้น

ข้อสังเกตข้อที่หก ปัญหาในการดำเนินแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคง ระหว่างไทยกับจีนที่กระทรวงกลาโหมทั้งสองประเทศได้ดำเนินการอยู่นั้น ไม่ได้เกิด ปัญหาในทางด้านนโยบาย แต่เป็นปัญหาการติดต่อประสานงานในระดับ ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องนำแผนงานไปขยายผลสู่แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากโครงสร้าง การจัดกองทัพอของไทยกับจีนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กองทัพจีนจะมีสาย การบังคับบัญชาแบบรวมศูนย์ไว้ที่คณะกรรมการธิการทหารกลาง ทำให้เกิดเอกภาพ ในการสั่งการไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหมของจีน ในขณะที่กองทัพไทย มีการกระจายอำนาจไว้ที่เหล่าทัพต่าง ๆ กล่าวคือ ปลัดกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็น ประธานคณะกรรมการนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงกำหนดกรอบแผนงาน โดยมีเสนาธิการทหารจากกองบัญชาการกองทัพไทย (กองบัญชาการทหารสูงสุด เดิม) เสนาธิการทหารบก เสนาธิการทหารเรือ และเสนาธิการทหารอากาศเป็น กรรมการอยู่ในคณะกรรมการนโยบายนั้น แต่ขาดเอกภาพในการควบคุมแผนงาน และอำนาจในการตัดสินใจทั้งนี้ เนื่องจากกองบัญชาการกองทัพไทย (กองบัญชาการทหารสูงสุดเดิม) กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ต่างก็มีการประมาณ ในการดำเนินงานของแต่ละเหล่าทัพเอง

จึงทำให้การกำหนดแผนงานร่วมเป็นแผนงานรวมของกระทรวงกลาโหม ไทยนั้นกระทำได้ยาก ทำให้การประสานงานในระดับผู้ปฏิบัติขาดความชัดเจนและ สูญเสียเวลาในการติดต่อทางด้านธุรการมากเกินไปและส่งผลให้ทางฝ่าย จีนที่มีความเอกภาพในการจัดทำแผนงานรวมระหว่างเหล่าทัพต่าง ๆ ของจีนทำให้ ต้องใช้เวลา ประสานงานกับฝ่ายไทยหลายครั้ง รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนงานจากฝ่าย ไทยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งฝ่ายจีนต้องติดต่อโดยตรงกับหน่วยงานผู้ปฏิบัติในแต่ละเหล่า ทัพ ในขณะที่คณะกรรมการ นโยบายไม่ทราบเรื่อง อันส่งผลกระทบต่อแผนงาน ความร่วมมือด้านความมั่นคงในภาพรวม

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

นอกจากนี้ มีการสูญเสียงบประมาณในกิจกรรมที่ซ้ำซ้อนกันของแผนงานในแต่ละเหล่าทัพกับแผนงานของคณะกรรมการนโยบาย เช่น กำหนดการเดินทางไปแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนของผู้นำแต่ละเหล่าทัพของไทยมีความซ้ำซ้อนกับกำหนดการเดินทางไปแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนของคณะกรรมการนโยบาย ซึ่งฝ่ายจีนได้เคยเสนอให้ฝ่ายไทยจัดทำแผนงานโดยการรวมคณะเดินทางในระดับผู้นำของกองทัพที่กำหนดนโยบายให้รวมการเดินทางไปในคราวเดียวกัน ส่วนแผนการเดินทางในระดับผู้ปฏิบัติงานหลักในแต่ละเหล่าทัพนั้น ก็ให้กำหนดได้ตามความจำเป็น ตามแผนกิจกรรมร่วมระหว่างไทยกับจีนที่ได้ตกลงในการประชุมร่วมกันก่อนล่วงหน้าหนึ่งปี เป็นต้น

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ ฝ่ายไทยควรมีความเป็นเอกภาพในการกำหนดจัดทำแผนงานรวม โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนในการพิจารณาปัญหาและขั้นตอนในการวางแผนร่วมกันระหว่างเหล่าทัพ ด้วยการดำเนินการล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า สองปี และผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการตามสายงานแต่ละฝ่าย ก่อนส่งให้คณะกรรมการอำนวยการประสานงานพิจารณาเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายระดับกระทรวงกลาโหมจัดทำเป็นแผนงานรวม เพื่อให้แผนงานมีความต่อเนื่องและทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่แผนงานที่จะจัดทำล่วงหน้านั้น จะดำเนินการได้โดยที่แผนยุทธศาสตร์ทหารของกองทัพไทยมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม และมีแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ซึ่งจะต้องรองรับต่อจุดยืนในทางยุทธศาสตร์ของไทยที่มีต่อจีน

แนวโน้มและจุดยืนของไทยกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน

การคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตกระทำได้โดยย้อนดูอดีตที่ผ่านมาพบว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีและส่งผลกระทบต่อจุดยืนของแต่ละประเทศ ขณะที่อำนาจทางการทหารต้องมีความสมดุลกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานทางวิชาการของ เคนเนดี้ (Kennedy, 1989) ที่ได้ศึกษาถึงการทะยานขึ้นและการล่มสลายของมหาอำนาจในยุคต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งในระดับโลกและภูมิภาค รวมทั้งจุดยืนทางการทหารของไทยและรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างไทยกับจีน ดังนี้

๑. ผลกระทบต่อความมั่นคงทางการทหารของไทยและรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างไทยกับจีน อันเป็นผลมาจากการที่จีนได้ประเมินสถานการณ์ของโลกในระยะยาวว่าจะพัฒนาไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาสันติภาพและดุลอำนาจของโลก แต่ในขณะเดียวกันการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ จะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จีนได้ประมาณสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นว่า จีนจะเป็นกำลังสำคัญในการถ่วงดุลอำนาจกับมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินนโยบายแบบแข็งกร้าว และพยายามสร้างแรงกดดันต่อจีนอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งพยายามแบ่งแยกจีนเพื่อให้จีนเกิดความอ่อนแอ

จึงมีแนวโน้มความเป็นไปได้ว่า จีนจะใช้ยุทธศาสตร์ขยายความสัมพันธ์ในรูปแบบการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศที่มีพลังอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร เพื่อสร้างความผูกพันด้านผลประโยชน์อย่างใกล้ชิดและกว้างขวาง รวมทั้งต้องการให้ความสัมพันธ์ในรูปแบบหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ได้พัฒนาไปสู่การเป็นขั้วอำนาจใหม่เพื่อคานอำนาจอิทธิพลของสหรัฐฯ พร้อมกันนี้ จีนก็ได้เตรียมการในการต้านทานแรงกดดันจากประเทศตะวันตก โดยใช้ยุทธศาสตร์ของความร่วมมือควบคู่ไปกับการขัดขวางความพยายามของสหรัฐฯ ที่จะปิดล้อมจีน รวมทั้งแสวงประโยชน์จากความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างประเทศยุโรปตะวันตกกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และดำรงความมุ่งหมายในการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศกำลังพัฒนาอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะประเทศที่อยู่รอบบ้านของจีน โดยจีนเล็งเห็นว่าประเทศกลุ่มอาเซียนจะเป็นขั้วอำนาจหนึ่งที่สำคัญในเอเชียแปซิฟิก จึงไม่ต้องการให้ตกอยู่ในอิทธิพลของสหรัฐฯ

นอกจากนี้ จีนยังต้องการให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีสันติภาพและเสถียรภาพเพื่อสนับสนุนต่อการพัฒนาประเทศของจีนทั้งในด้านตลาดการค้าการลงทุน แหล่งวัตถุดิบ แหล่งทุนและเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นศูนย์กลาง การคมนาคมที่สำคัญ ซึ่งจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงรวมทั้งเชื่อมโยงความมั่นคงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากการจัดทำแผนงานความร่วมมือในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งจีนได้ทำข้อตกลงกับไทยในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๙๙ และต่อมาก็ได้ลงนามกับประเทศมาเลเซียในเดือน พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๙๙ เป็นต้น

๒. ผลกระทบต่อจุดยืนทางการทหารของไทยและรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างไทย กับจีน อันเป็นผลมาจากการที่ไทยมีความสัมพันธ์ทางการทหารกับสหรัฐฯ ซึ่งสหรัฐฯ ยังคงเห็นว่าจีนที่มีการปกครองในแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และที่สำคัญคือ สหรัฐฯ ได้ประกาศจุดยืนที่ชัดเจนในการปกป้องไต้หวัน หากจีนใช้กำลังทหารต่อไต้หวัน ตามรัฐบัญญัติที่เรียกว่า “Taiwan Relations Act” รวมทั้งการมีนโยบายด้านความมั่นคงร่วมกับประเทศญี่ปุ่น โดยรวมดินแดนไต้หวันเข้าไปอยู่ในเขตความปลอดภัยตามแผนป้องกันประเทศที่สหรัฐฯ ทำร่วมกับญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นการสร้างคามตึงเครียดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออก โดยที่ไทยมีความยากลำบากที่จะแสดงท่าทีที่ชัดเจนในการเลือกสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างจีนกับสหรัฐฯ อันเกิดจากปัญหาของความหวาดระแวงซึ่งกันและกันระหว่างจีนกับสหรัฐฯ

ความหวาดระแวงดังกล่าวได้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายคน เช่น ผลงานของจือผิงและจินซัว (Ziping & Jinsuo, 2008) และผลงานของพอลแลค (Pollack, 2005) ที่ระบุว่าสหรัฐฯ ยังได้ประเมินแนวโน้มของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในอนาคตไว้ในเอกสารที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ” (National Security of the United States of America: NSSUS) เมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๘ ซึ่งเป็นเอกสารที่สำคัญที่สุดของกรอบแนวคิดทางด้านยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่ประธานาธิบดีบุช (Bush) ใช้เป็นแนวทางการกำหนดแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ในการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในเอกสารฉบับนี้ เน้นถึงการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ในฐานะเป็นอธิปไตยอันอาจของโลกด้วยการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการทหารในการสนับสนุนให้โลกเป็นสังคมที่เปิดและเป็นประชาธิปไตยโดยจะไม่ยอมให้ถูกทำลายหรือแสดงความเหนือกว่าทางทหารต่อสหรัฐฯ เหมือนที่เคยเป็นมาในช่วงยุคสงครามเย็น

นอกจากนั้น หากประเทศต่าง ๆ ไม่ร่วมมือกันที่จะหยุดยั้งภัยคุกคามจากการก่อการร้ายก็จะทำให้มีการก่อการร้ายขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งปัญหาผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมจะรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกต้องประสบกับภัยพิบัติขนาดใหญ่ ทั้งจากภาวะแห้งแล้งและภาวะน้ำท่วมอย่างรุนแรงอันเป็นผลมาจากภาวะโลกร้อน ซึ่งประเทศไทยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ไปได้ ซึ่งหมายถึงกองทัพไทยในฐานะที่เป็นกลไกของรัฐในการรักษาความมั่นคงของประเทศต้องคำนึงถึงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวด้วย

ประเด็นดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งไม่ได้มีการเตรียมการในยุทธศาสตร์เชิงรุก โดยยังคงใช้ยุทธศาสตร์เชิงตั้งรับตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกองทัพไทยที่มีพันธกรณีทางทหารกับสหรัฐฯ ทั้งระบบการฝึก การศึกษาและการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์อย่างใกล้ชิด จึงเป็นเรื่องยากที่กองทัพไทยจะถอยห่างออกจากความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐฯ และหันไปใกล้ชิดกับจีนอย่างเต็มระบบ

๓. ผลกระทบต่อจุดยืนทางการทหารของไทยและรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างไทยกับจีน อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความมั่นคงทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคโดยทุกประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอันเป็นรากฐานที่สำคัญของความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งยกระดับเกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศหรือในสังคมชุมชนระหว่างประเทศด้วยการพัฒนาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่การพัฒนาในลักษณะดังกล่าว นั้น ถูกขึ้นนำโดยกรอบแนวคิดในการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ที่เน้นเรื่องความเป็นประชาธิปไตย การรักษาสหิทธิมนุษยชน การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลให้โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของโลกเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของ

ภาครัฐ และเปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่าย (Networking) เช่น องค์กรกรีนพีซ (Green Peace) ที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ ในเชิงบวกได้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการมีรัฐบาลที่มีธรรมาภิบาล (Good Governance) ทำให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ต้องมีมาตรฐานในการปฏิบัติต่อประชาชนในประเทศเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพให้ทัดเทียมกับเกณฑ์มาตรฐานสากลรวมทั้งปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคลอื่นที่มีใช้ประชาชนในประเทศของตน โดยไม่มีการตั้งเงื่อนไขเพื่อการเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นผลในเชิงบวกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ถือว่าสังคมชุมชนระหว่างประเทศเป็นสังคมเดียวกัน แต่ผลในเชิงลบของกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งจากการแพร่กระจายของโรคระบาดจากการเดินทางติดต่อคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น รวมทั้งปัญหาจากอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้าแรงงานเด็ก การค้าหญิงโสเภณี การค้าสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น ตลอดจนการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง เช่น อาวุธนิวเคลียร์ ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) เช่น การเผยแพร่ภาพอนาจารของบุคคลต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปทั่วโลก หรือการสร้างกระแสชาวลือเพื่อสร้างความวุ่นวายให้กับสังคมชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังมีผลให้กลุ่มก่อการร้ายในประเทศต่าง ๆ สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเชื่อมโยงการปฏิบัติการร่วมกันเป็นการก่อการร้ายสากลได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องหันมาให้ความสำคัญกับความร่วมมือด้านความมั่นคงกันมากขึ้น เนื่องจากไม่มีประเทศใดมีความสามารถเพียงพอในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าวได้ตามลำพัง

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้จีนเห็นความสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงต่อไทยและประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเป็นความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างประเทศในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทาง

ยุทธศาสตร์ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งไทยควรขยายผลของการประชุมความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวง กลาโหมของไทยกับกระทรวง กลาโหมของจีนดังกล่าว ด้วยการผลักดันความร่วมมือทั้งในทางกว้างและทางลึกมากขึ้น โดยยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีนให้สามารถนำไปสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเกี่ยวกับประชาคมความมั่นคง (Security Community) ซึ่งประเทศไทยและหลายประเทศในอาเซียนได้ให้ความสนใจ คือ “ประชาคมความมั่นคงอาเซียน” (ASEAN Security Community)

ประชาคมความมั่นคงจะบรรลุเป้าหมายได้จากที่ประเทศสมาชิกได้พยายามจะดำเนินการให้เกิดความร่วมมือกัน จนเกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกของประชาคมร่วมกัน และพร้อมใจที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลังต่อกัน แต่ประชาคมความมั่นคงนี้ จะไม่ใช่กลุ่มพันธมิตรทางทหาร (Alliance) หรือกลุ่มป้องกันร่วมกัน (Collective Defense Group) แต่ประเทศสมาชิกอาจมีความสัมพันธ์แบบพันธมิตรหรือการป้องกันร่วมกันกับประเทศอื่นนอกประชาคมความมั่นคงได้ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานทางวิชาการของ พิทราส (Petras, 2006) และโมราดา (Morada, 2008)

ในขณะที่จีน เกาหลีใต้และญี่ปุ่นก็เห็นประโยชน์จากการรวมกลุ่มในลักษณะดังกล่าวเป็นประชาคมเอเชียตะวันออก (Asian Community) แต่ทั้งเกาหลีใต้และญี่ปุ่นเกรงว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการครอบงำของจีน จึงเสนอให้มีการตั้งประเทศที่มีกำลังอำนาจภายนอกภูมิภาคมาร่วมด้วยคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย เป็นต้น

สำหรับแนวทางที่ไทยได้ดำเนินการและควรดำเนินการต่อไปตามกรอบแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหมจีน โดยมีการดำเนินกิจกรรมได้แก่ การแลกเปลี่ยนข่าวกรอง การฝึกอบรม การศึกษาร่วมการส่งกำลังบำรุงร่วมและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัดในรอบปี พ.ศ.๒๕๕๓ ได้แก่ กิจกรรมด้านการศึกษาร่วมกันอันเป็นผลจากการประชุมร่วมกันระหว่างกระทรวงกลาโหมของไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีนประจำปีที่ได้กล่าวแล้วนั้น

การขยายผลสู่ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกองทัพไทยกับ กองทัพจีน

เมื่อวันอังคารที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีประจำสัปดาห์ได้มีมติอนุมัติตามข้อเสนอของกระทรวงกลาโหมให้สถาบันวิชาการประเทศ กองทัพไทยจัดทำบันทึกความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน และได้มอบหมายให้ พลเอก ฤชงค์ รัตนวรรณ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นผู้ลงนามในบันทึกความร่วมมือดังกล่าว

ที่มาของบันทึกความร่วมมือ

พลโท หวาง สี่ปิ่น (ยศขณะนั้น) ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนได้เดินทางมาประชุมหัวหน้าสถาบันการศึกษาด้านการป้องกันประเทศ ครั้งที่ ๑๓ (ARF: ASEAN Regional Forum Heads of Defence Universities/ Colleges/ Institutes Meeting) ซึ่งวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ฯ ในระหว่างวันที่ ๒ - ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมอิมพีเรียล คิวินพาร์คกรุงเทพมหานคร โดยที่ในระหว่างการประชุมฯ นั้น พลโท หวาง สี่ปิ่น ได้ขอเข้าพบ พลเอก ฤชงค์ รัตนวรรณ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เมื่อวันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เพื่อหารือเกี่ยวกับการดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศของกองทัพไทย และได้มีความเห็นร่วมกันในการสร้างกลไกของความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกันอย่างเป็นทางการโดยมีการจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างสองสถาบัน

ต่อมาหลังจากที่สถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้รับอนุมัติหลักการจาก ผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้ดำเนินการเรื่องดังกล่าว โดยในวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ และ วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๒ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้เชิญ

ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำกรุงเทพมหานคร มาปรึกษาหาแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างกลไกความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศกับมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ ตลอดจนแนวทางที่จะขยายความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนในอนาคต จึงได้เชิญคณะอนุกรรมการด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ตามแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหม สาธารณรัฐประชาชนจีน มาประชุมหารือเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๓ ณ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศและได้ประสานงานผ่านผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ทั้งฝ่ายจีนที่ประจำกรุงเทพมหานครและฝ่ายไทยที่ประจำกรุงปักกิ่งในการดำเนินการ จนได้ข้อสรุป ถึงแนวทางในการจัดทำร่างบันทึกความร่วมมือฯ ดังกล่าว

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศจึงได้รายงานขออนุมัติตามสายงานการบังคับบัญชาจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีเนื่องจากบันทึกความร่วมมือดังกล่าวนั้นกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นหนังสือสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ต้องขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคแรก แต่ไม่เข้าองค์ประกอบในวรรค ๒ ที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภา และในที่สุดคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบในการจัดทำบันทึกความร่วมมือฯ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓

มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนได้มีหนังสือเรียนเชิญผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศพร้อมกับคณะจำนวน ๘ นาย เดินทางไปเยือนมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ ณ กรุงปักกิ่ง ในระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๘ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ และจัดให้มีพิธีการลงนามในบันทึกความร่วมมือฯ ในวันอังคารที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ อาคารกองบัญชาการมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ

วัตถุประสงค์ในการเดินทางของคณะในครั้งนี้ นอกจากการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและพิธีการลงนามในบันทึกความร่วมมือ ฯ แล้ว ยังได้มีการหารือเกี่ยวกับแนวทางการขยายผลความร่วมมือให้เป็นรูปธรรม

เนื้อหาสาระของบันทึกความร่วมมือ

บันทึกความร่วมมือระหว่างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองทัพไทย กับมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน มีสาระสำคัญดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้เข้มแข็งขึ้น และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนในขอบเขตการศึกษาทางการทหารให้มากขึ้น

๒. หลักการ

๒.๑ บันทึกความร่วมมือนี้เป็นการติดต่อประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาทางการทหารของทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๒ การแลกเปลี่ยนจะดำเนินการไปบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งการติดต่อกันโดยตรงในระยะยาว

๓. ขอบเขตของความร่วมมือ จะมีการแลกเปลี่ยนดังต่อไปนี้

๓.๑ การประชุมระดับผู้บริหารของทั้งสองฝ่าย โดยมีการประชุมร่วมกันในทุกสองปี

๓.๒ การเยี่ยมเยือนระหว่างกันของคณะผู้แทนนายทหารนักเรียน

๓.๓ การแลกเปลี่ยนผู้สอนและผู้บรรยายโดยดำเนินการในทุกสองปี

๓.๔ การประชุมวิจัยและสัมมนา

๓.๕ การแลกเปลี่ยนสิ่งตีพิมพ์และข้อมูลข่าวสาร

๔. งบประมาณ

๔.๑ ฝ่ายเจ้าภาพจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการประชุมระดับผู้บริหาร การแลกเปลี่ยนผู้สอนผู้บรรยาย รวมถึงการประชุมวิจัยและสัมมนาทั้งสิ้น ยกเว้นค่าบัตรโดยสารเครื่องบินระหว่างประเทศ

๔.๒ แต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับผู้แทนนายทหรนักเรียนของตนเอง โดยฝ่ายที่เป็นเจ้าภาพจะพยายามดำเนินการเพื่อลดค่าใช้จ่ายของอีกฝ่ายหนึ่งให้ประหยัดมากที่สุด

๕. ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา การเผยแพร่ผลการวิจัยร่วมกันหรือผลงานวิชาการของทั้งสองฝ่ายในรูปแบบอันเกิดจากการดำเนินการตามบันทึกความร่วมมือนี้ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจของแต่ละฝ่ายให้ความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันเสมอ ก่อนการจัดพิมพ์เผยแพร่ โดยในกรณีที่จัดพิมพ์เป็นภาษาไทยให้เป็นลิขสิทธิ์ของฝ่ายไทย และกรณีที่จัดพิมพ์เป็นภาษาจีนให้เป็นลิขสิทธิ์ของฝ่ายจีน หากจัดพิมพ์นอกเหนือจากภาษาไทยและภาษาจีนให้ทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันในเรื่องลิขสิทธิ์โดยได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจของแต่ละฝ่าย

๖. การติดต่อประสานงาน ทั้งสองฝ่ายจะใช้ช่องทางการทูตโดยผ่านผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร

๗. ระยะเวลาบังคับใช้และการสิ้นสุด บันทึกความร่วมมือนี้จะมีผลบังคับใช้ทันทีในวันที่มีการลงนามและมีผลต่อกันโดยตลอด ยกเว้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะยกเลิกด้วยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า ๓๐ วันก่อนสิ้นสุด แต่ทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะยุติบันทึกความตกลงได้ตลอดเวลาหากมีความตกลงใจร่วมกันในท้ายบันทึกความร่วมมือฯ มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนขอประกาศต่อท้ายบันทึกเป็นหมายเหตุเกี่ยวกับการป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลชั้นความลับ กล่าวคือ

ประการแรก ทั้งสองฝ่ายจะเก็บรักษาข้อมูลชั้นความลับ อันเกิดจากการดำเนินการตามบันทึกความร่วมมือนี้ โดยแต่ละฝ่ายไม่ควรเปิดเผยข้อมูลชั้นความลับที่รับมาจากอีกฝ่ายต่อฝ่ายที่สามโดยมิได้รับความยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ประการที่สอง แต่ละฝ่ายความจำกัดขอบเขตการอ้างอิงไปยังข้อมูลชั้นความลับที่รับมาจาก อีกฝ่ายหนึ่งให้สอดคล้องและเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของฝ่ายนั้น

ผลประโยชน์ที่จีนได้รับจากการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับไทย

สืบเนื่องมาจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งอยู่ใกล้กับช่องแคบมะละกาที่เป็น จุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลก สามารถเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าและเส้นทางลำเลียงน้ำมันที่เชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศในอาเซียน โดยจีนได้ตระหนักถึงความสำคัญของประเทศในอาเซียนมากยิ่งขึ้น ดังเห็นได้จากการที่จีนได้ยกระดับจากการเป็นคู่เจรจาของอาเซียนมาเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) รวมทั้งมีการลงนามระหว่างผู้นำอาเซียนและผู้นำจีนในปฏิญญาร่วมว่าด้วยความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีนเพื่อสันติภาพและความมั่งคั่ง (Joint Declaration on Strategic Partnership for Peace and Prosperity) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๗ ณ เกาะบาหลิ ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๖ ที่ได้เน้นถึงความร่วมมือระหว่างกันทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ในการประชุมครั้งนี้ จีนยืนยันเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ภูมิภาคนี้มีสันติภาพและความมั่นคง ซึ่งจีนเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกของอาเซียนที่ให้การรับรองสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation: TAC) นอกจากนั้น จีนยังได้แสดงความพร้อมที่จะลงนามในพิธีสารต่อท้ายสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Protocol to the Treaty of Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone: SEANWFZ) การแสดงเจตนารมณ์ดังกล่าว นับเป็นการแสดงบทบาทของจีนในการสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศ โดยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์นั้น ย่อมส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการต่างประเทศของไทยในการแสวงหาและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

จุดยืนของจีนที่มีต่อประเทศไทย

จุดยืนของจีนที่มีต่อประเทศไทยจากคำประกาศของนายหนิง ผู่ชุย เอกอัครราชทูตจีนประจำกรุงเทพฯ ในพิธีเปิดงานเทศกาลตรุษจีน (วันขึ้นปีใหม่ของจีน) ในรอบ ๒ ปี ได้แก่ ปี พ.ศ.๒๕๕๙ และปี พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

๑. ในปี พ.ศ.๒๕๕๙ เอกอัครราชทูตจีนประจำกรุงเทพฯ ได้กล่าวในพิธีเปิดงานเทศกาลตรุษจีนต่อศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่มาร่วมงานในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๙ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมแชงกรีล่า กรุงเทพมหานคร ใจความสำคัญสรุปได้ว่า

๑.๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นปีที่ความสัมพันธ์หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านระหว่างจีนกับไทย ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและมั่นคง ผู้นำของทั้งสองประเทศได้พบปะกันบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นประเพณีที่ดีระหว่างสองประเทศที่ผู้นำจักมีการไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ เราได้ร่วมกันจัดพิธีเริ่มต้นโครงการความร่วมมือรถไฟจีน-ไทย ทั้งสองฝ่ายได้เน้นย้ำความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการ รวมทั้งความร่วมมือในการซื้อขายสินค้าเกษตรและด้านอื่น ๆ ระหว่างทั้งสองประเทศมีความคืบหน้าใหม่ๆ ยอดการค้าและมูลค่าการลงทุนที่จีนมีต่อไทย ก็ได้รับการซึ่งแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า ๗.๙ ล้านคน ซึ่งถือว่าเยอะที่สุดในประวัติศาสตร์ นักศึกษาจีนที่มาเรียนในไทยและนักศึกษาไทยไปเรียนที่จีนได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น อาหารไทยละครและภาพยนตร์ไทย และชุดไทยกำลังเป็นที่นิยมในสังคมจีน กลไกความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ซึ่งจีนและไทยร่วมกันผลักดันสร้างขึ้นนั้น ได้จัดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศครั้งแรกอย่างสำเร็จ ซึ่งเป็นการริเริ่มกระบวนการความร่วมมือใหม่ในอนุภูมิภาคนี้

๑.๒ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีน เป็นการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของจีนเอง และได้สร้างคุณูปการมากกว่า ๒๕ เพอร์เซ็นต์สำหรับการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ที่สำคัญคือ พร้อมกับการจัดตั้งของธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) และการพัฒนา” แนวเศรษฐกิจตามเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑” (The Belt and Road Initiative) นั้น ประเทศจีนจะนำโอกาสการพัฒนา และเวทีความร่วมมือใหม่ ๆ ให้กับเศรษฐกิจโลกมากยิ่งขึ้น เมื่อมองไปข้างหน้า ลักษณะพื้นฐานของเศรษฐกิจจีนที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ

สูง และมีความยืดหยุ่นมากนั้นจะไม่เปลี่ยน พื้นฐานและปัจจัยสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจจีนนั้นก็จะไม่เปลี่ยน ประเทศจีนยังเป็นแรงขับเคลื่อนอันสำคัญในการพัฒนาของเศรษฐกิจโลกต่อไป

๑.๓ ประเทศจีนยินดีที่จะกระชับความร่วมมือกับประเทศไทย เสริมข้อได้เปรียบซึ่งกันและกัน ค้นหาแนวทางความร่วมมือในการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชูเปอร์คลัสเตอร์ และ ๑๐ อุตสาหกรรมหลัก ผลักดันโครงการความร่วมมือรถไฟจีน-ไทยให้เป็นรูปธรรมและด้วยดี ศึกษาและแสวงหาจุดขยายตัวใหม่สำหรับการลงทุน ไฮเทค อินเทอร์เน็ต กระบวนการผลิตของอุตสาหกรรม ฯลฯ โดยนำความสัมพันธ์ที่ดีทางการเมืองระหว่างประเทศทั้งสองมาแปลงเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อสร้างความเจริญและความผาสุกมากยิ่งขึ้นให้กับประชาชนทั้งสองประเทศ ฝ่ายจีนยินดีที่จะเสริมสร้างการประสานงานและความร่วมมือกับฝ่ายไทย ในประเด็นภูมิภาคและระหว่างประเทศ ร่วมกันผลักดันการพัฒนา “แนวเศรษฐกิจตามเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑” (The Belt and Road Initiative) ส่งเสริมการเชื่อมโยงกันในภูมิภาค สร้างตัวชะตากรรมร่วมกันระหว่างจีนและอาเซียน เพิ่มพูนเนื้อหาสาระใหม่ๆ ให้กับความสัมพันธ์หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านระหว่างจีน-ไทย และสร้างประโยชน์ให้กับความเจริญรุ่งเรืองและเสถียรภาพในภูมิภาคนี้อีกด้วย

๒. ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ เอกอัครราชทูตจีนประจำกรุงเทพฯ ได้กล่าวในพิธีเปิดงานเทศกาลตรุษจีนต่อพลเอก ชนะศักดิ์ ปฏิมาประกร รองนายกรัฐมนตรี ที่มาร่วมงานในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๐ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมแชงกรีล่า กรุงเทพมหานคร ใจความสำคัญสรุปได้ว่า

๒.๑ ปี พ.ศ.๒๕๕๙ เป็นปีที่ยากจะลืมเลือนได้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จสวรรคต พสกนิกรชาวไทยทั่วประเทศ รำไหด้วยความเศร้าโศกอย่างยิ่ง ข้าพระพุทธเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงนำประเทศไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และทรงสร้างคุณูปการในการส่งเสริมมิตรภาพจีน-ไทย เชื่อมั่นว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จักทรงนำประเทศไทยเข้าสู่ความเจริญรุ่งโรจน์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒.๒ ปี พ.ศ.๒๕๕๙ เป็นปีที่เศรษฐกิจจีนมีการเติบโตช้าลงแต่มีเสถียรภาพและแนวโน้มที่ดีขึ้น ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวอย่างล่าช้า เศรษฐกิจจีนได้เติบโต ๖.๗% ผลักดันการเติบโตของเศรษฐกิจโลกสูงถึง ๓๐% จีนยังคงเป็นหัวรถจักรที่ใหญ่ที่สุดสำหรับเศรษฐกิจโลก จีนจะนำมาซึ่งตลาดที่กว้างใหญ่ไพศาล เงินทุนที่พอเพียง สินค้าที่ หลากหลายและโอกาสความร่วมมืออันล้ำค่าแก่ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย

๒.๓ ปี พ.ศ.๒๕๕๙ เป็นปีที่ความสัมพันธ์จีน-ไทยยังคงรักษาการพัฒนาอย่างมั่นคงและด้วยดี ผู้นำระดับสูงของทั้งสองประเทศได้พบปะหารือกันบ่อยครั้ง ความไว้วางใจทางการเมืองนับวันยิ่งแน่นแฟ้นมากขึ้น ความร่วมมือด้านการค้ายังคงมีแนวโน้มการพัฒนาที่มีเสถียรภาพ มีนักท่องเที่ยวชาวจีนหลังไต้หวันเข้ามาเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวน ๘.๗๗ ล้านคน ทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมืออันดีภายใต้กรอบพหุภาคีอย่างจีน-อาเซียนและแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง จนประสบความสำเร็จอย่างงดงาม รัฐบาลไทยได้เสนอยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ ๔.๐ ดิจิทัลไทยแลนด์ สอดคล้องกับข้อริเริ่ม the Belt and Road ของจีน เชื่อมมั่นว่าต่อไปทั้งสองฝ่ายจะเสริมสร้างความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน การแปรรูปสินค้าเกษตร โทรคมนาคม พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อนำความผาสุกและประโยชน์ให้แก่ประชาชนของเราทั้งสอง

วิเคราะห์ได้ว่าในรอบ ๒ ปีที่ผ่านมา เอกอัครราชทูตจีนประจำกรุงเทพฯ ได้เน้นถึงความสัมพันธ์หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านระหว่างจีน-ไทย รวมทั้งความร่วมมือภายใต้กรอบพหุภาคีอย่างจีน-อาเซียนและแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ตลอดจนการร่วมกันผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (The Belt and Road Initiative) ในขณะที่ พลเอก ณะศักดิ์ ปุณณิศา รองนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวในงานวันดังกล่าวว่า “...มิตรภาพระหว่างไทยกับจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งไม่ว่าจะเป็น สถาบันกษัตริย์ รัฐบาล สังคมและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ทั้งสองประเทศที่มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ดังคำกล่าว “ความสัมพันธ์ของไทย-จีนที่เปรียบเสมือนเป็นสมาชิกของครอบครัวเดียวกัน” ปีใหม่จีนที่กำลังจะมาถึงนี้ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลและประชาชนชาวไทย ขออวยพร

ด้วยความจริงใจ ขอให้ประเทศจีนมีความเจริญก้าวหน้า ชีวิตและหน้าที่การงานของประชาชนจีนดีขึ้น ไทยยินดีที่จะร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับจีน และส่งเสริมความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างทั้งสองประเทศให้ดียิ่งขึ้นต่อไป...”

ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับจากการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับจีน

ผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทย ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฯ มุ่งเน้นให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของภาครัฐ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการดำรงสถานะของประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ความมั่นคงที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะการเผชิญกับปัญหายุทธศาสตร์ในรูปแบบใหม่ จึงได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติอันอาจสรุปได้ดังนี้

ประการแรก การมีเอกราช อธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

ประการที่สอง การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ

ประการที่สาม ความปรองดองและความสามัคคีของคนในชาติ

ประการที่สี่ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

ประการที่ห้า ความปลอดภัย ความเป็นธรรมและความอยู่ดี มีสุข

ของประชาชน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ประการที่หก การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิทธิเหนือทรัพยากรชีวภาพของชาติ

ประการที่เจ็ด การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประการที่แปด การมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ

ดังนั้น การที่ไทยได้เป็นส่วนทางยุทธศาสตร์กับจีนจะก่อให้เกิดผลประโยชน์กับไทยนอกจากการตอบสนองต่อประเด็นต่าง ๆ ทั้งแปดประการดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีความสมดุลมากขึ้นในการดำเนินนโยบายต่อสหรัฐฯ และประเทศต่าง ๆ ที่มีบทบาทและอิทธิพลทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค เช่น รัสเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น รวมทั้งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างเสริมบทบาทของไทยในการเป็นแกนนำในการผลักดันการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ตลอดจนการคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาเนื่องจากจีนมีบทบาทและอิทธิพลต่อกัมพูชาจากการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ

จุดยืนและบทบาทที่เหมาะสมของไทยต่อจีน

จากการวิเคราะห์จุดยืนทางยุทธศาสตร์และบทบาททางการทหารของในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศไทยได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ (ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล, พันเอก, ๒๕๕๔, หน้า ๑๘๔-๑๘๗)

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ควรมีการนำผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของสถานการณ์ความมั่นคงทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาครวมทั้งผลกระทบต่อระบบความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียไปใช้ในการประเมินจุดยืนทางยุทธศาสตร์และบทบาททางการทหารซึ่งมีผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศโดยเฉพาะในการประชุมเตรียมการในระดับนโยบายของปลัดกระทรวงกลาโหมเพื่อกำหนดประเด็นข้อเสนอของฝ่ายไทยในการประชุมร่วมประจำปีตามแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหมจีนที่ผลักดันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

นอกจากนี้ ควรมีการเร่งรัดการจัดทำกรอบนโยบายทางยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหม โดยเน้นถึงการบูรณาการกระบวนการคิดในเชิงยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

กับแผนงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหมของจีน เพื่อให้การวางแผนทั้งในระยะสั้น (๑ – ๒ ปี) ระยะปานกลาง (๓ – ๑๐ ปี) และระยะยาว (๑๑ – ๒๐ ปี) มีความสอดคล้องกับแนวโน้มของสถานการณ์ ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจน กระทรวงกลาโหมควรเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมร่วมกับ ส่วนราชการของกระทรวงอื่น ๆ รวมทั้งองค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อระดมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการป้องกันประเทศและการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับจีน ต้องใช้ความระมัดระวังในการแสดงความเห็นและทำที่ต่อปัญหาในเรื่องไต้หวัน ทิเบต องค์ดาไลลามะ ลัทธิฟาสซิสต์ และสิทธิมนุษยชนในจีน ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่จีนเห็นว่าเป็นกิจการภายในของจีน และเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว โดยเฉพาะต่อจุดยืนทางยุทธศาสตร์ อันจะส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่สำคัญของประเทศไทยได้

ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสนองต่อนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหมจีน ให้มีความเป็นเอกภาพและบูรณาการแผนงานกับองค์กรอื่น ๆ ภายใต้แผนปฏิบัติการร่วมระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนที่ได้ลงนามเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ และ ปี พ.ศ.๒๕๕๔ บนพื้นฐานผลประโยชน์ของประเทศมีความสำคัญเหนือกว่าผลประโยชน์ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น

ข้อคิดจากการจัดการศึกษาทางการทหารของจีนเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศ

การใช้หลักสูตรการศึกษา

กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (PLA) ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (National Defense University: NDU) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา

ระดับสูงของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน และมีสายงานการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อหน่วยงานด้านการศึกษาของคณะกรรมการทหารกลาง (Central Military Commission: CMC ซึ่ง CMC มีประธานาธิบดีเป็นประธานกรรมการทหารกลาง) รับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (NDU) ถือกำเนิดมาจากหน่วยการศึกษาของกองทัพแดง (Red Army) ซึ่งก่อตั้งโดยประธานเหมา เจ๋อตง เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๐ (ก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สถาปนาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๒) โดยมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกรวมทั้งความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและความทันสมัยในการป้องกันประเทศ ด้วยการมุ่งสร้างความสามารถพิเศษสำหรับนายทหารระดับสูงและการสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีทางการทหาร รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการทหารกลางและกองบัญชาการทั่วไปในการตัดสินใจ การจัดการศึกษาและการวิจัยด้านการป้องกันประเทศรวมถึงการสร้าง ความเข้าใจตลอดจนความร่วมมือกับกองทัพของประเทศต่าง ๆ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (NDU) มีที่ตั้งอยู่ในกรุงปักกิ่ง โดยจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนแรก มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศแห่งที่หนึ่ง (NDU 1) เป็นที่ตั้งกองบัญชาการหลักของมหาวิทยาลัย มีหน่วยงานที่สำคัญ เช่น ศูนย์จำลองยุทธและอาคารเรียนสำหรับนายทหารนักเรียนของจีน ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณที่ตั้งของพระราชวังฤดูร้อนอ้อเหอหยวน อยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของใจกลางกรุงปักกิ่ง (จัตุรัสเทียนอันเหมิน)

ส่วนที่สอง มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศแห่งที่สอง (NDU 2) เป็นที่พักสำหรับครูอาจารย์ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของใจกลางกรุงปักกิ่ง

ส่วนที่สาม มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศแห่งที่สาม (NDU 3) เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยป้องกันประเทศ (College of Defense Studies: CDS) เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนายทหารนักเรียนจากต่างประเทศ ตั้งอยู่ใกล้กับสุสานราชวงศ์หมิง ในเขตซางผิง บริเวณชานกรุงปักกิ่ง ด้านทิศเหนือห่างจากใจกลางกรุงปักกิ่งประมาณ ๓๐ กิโลเมตร

ยุทธศาสตร์จีนบนเวทีโลก

(ฉบับปรับปรุง)

สำหรับหลักสูตรการศึกษาที่มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (NDU) เปิดการสอนให้กับนายทหารจากมิตรประเทศเข้ารับการศึกษานั้น ได้แก่ หลักสูตรยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ (ระยะเวลาศึกษาประมาณ ๑ ปี) หลักสูตรการสัมมนาระหว่างประเทศ (ระยะเวลาศึกษาประมาณ ๓ สัปดาห์) และหลักสูตรนายทหารรุ่นใหม่ (ระยะเวลาศึกษาประมาณ ๑ เดือน) โดยมีวิทยาลัยการป้องกันประเทศ (College of Defense Studies: CDS) รับผิดชอบดำเนินการซึ่งผู้เขียนได้รับอนุมัติให้เป็นผู้แทนของกองทัพไทยเข้ารับการศึกษานี้ในหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันประเทศ มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (CDS, NDU) จำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ (Defense and Strategic Studies Course 2004-2005) ระหว่างเดือน กันยายน ๒๕๔๗ – สิงหาคม ๒๕๔๘ และหลักสูตรการสัมมนาระหว่างประเทศ (International Symposium Course 2010) ระหว่างวันเสาร์ที่ ๑๖ ตุลาคม - วันเสาร์ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ รวมเป็นเวลา ๒๒ วัน

อนึ่ง หลักสูตรการสัมมนาระหว่างประเทศ ได้เปิดหลักสูตรนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ โดยดำเนินการเปิดปีละ ๑ รุ่น และแต่ละรุ่นจะมีระยะเวลาการศึกษาประมาณ ๖ สัปดาห์ (เว้นในรุ่นที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๓ และรุ่นที่ ๑๒ มีระยะเวลาศึกษาประมาณ ๓ สัปดาห์) โดยในการศึกษาปี พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งเป็นรุ่นที่ ๑๒ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาซึ่งเป็นนายทหารจากประเทศต่าง ๆ ขึ้นยศตั้งแต่ระดับพันโทขึ้นไปรวม ๑๙ ประเทศ จำนวน ๒๑ นาย (เรียงลำดับตามอักษรของชื่อประเทศในภาษาอังกฤษ) ได้แก่ ออสเตรเลีย บังกลาเทศ กัมพูชา แคนาดา จีน (เข้าร่วม ๓ นาย) ญี่ปุ่น ลาว มาเลเซีย มองโกเลีย เมียนมา เนปาล นิวซีแลนด์ ปากีสถาน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ศรีลังกา ไทย สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม ส่วนรูปแบบของการจัดหลักสูตรแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย

รูปแบบที่ ๑ เป็นการบรรยายและซักถามปัญหาในชั้นเรียนในหัวข้อต่าง ๆ โดยใช้คณะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศเป็นผู้บรรยายหลัก และเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านทหารของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนผู้เชี่ยวชาญด้านการต่างประเทศจากกระทรวงการต่างประเทศและศาสตราจารย์

จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่งและมหาวิทยาลัยชิงหวา เป็นต้น หัวข้อที่บรรยายได้แก่ (๑) สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (๒) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีกำลังอำนาจกับความมั่นคงในภูมิภาค (๓) ความมั่นคงของเส้นทางการคมนาคมทางทะเล (๔) สถานการณ์และความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย (๕) แนวทางความร่วมมือของการรักษาความมั่นคงในภูมิภาค (๖) นโยบายต่างประเทศและการป้องกันประเทศของจีนกับปัญหาความมั่นคง

รูปแบบที่ ๒ เป็นการสัมมนากลุ่มย่อยในหัวข้อที่ได้บรรยายในชั้นเรียน เพื่อระดมแนวคิดในการแก้ไขปัญหาในรายละเอียดที่สามารถจะนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นให้นายทหารทุกคนยอมรับในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และใช้เหตุผลในการประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสันติ

รูปแบบที่ ๓ การดูงานหน่วยงานทางทหารและการศึกษาภูมิประเทศ เพื่อให้ นายทหารจากประเทศต่างๆ ได้เข้าใจในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศและการป้องกันประเทศของจีน อันจะนำมาซึ่งมาตรการที่จะเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศได้ โดยจัดให้ไปดูงาน ณ หน่วยงานทางทหารและหน่วยงานพลเรือน ทั้งที่ตั้งอยู่ในกรุงปักกิ่งและมณฑลต่าง ๆ

รูปแบบที่ ๔ เป็นการนำเสนอผลงานการศึกษาวเคราะห์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในห้องสัมมนา รวม โดยผู้เข้ารับการศึกษาต้องทำการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จำนวน ๑ เรื่อง และเขียนเป็นภาษาอังกฤษจำนวนไม่น้อยกว่า ๒,๕๐๐ คำ โดยต้องนำเสนอเป็นเวลาไม่เกิน ๓๐ นาที เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการศึกษารวมทั้งคณะอาจารย์ของวิทยาลัยป้องกันประเทศและผู้เชี่ยวชาญที่วิทยาลัยป้องกันประเทศเชิญมาร่วมรับฟังได้ซักถามปัญหา

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาทางการทหารโดยผ่านหลักสูตรต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักสูตรการสัมมนาระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ แต่สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้ ถือเป็นโอกาสที่ดีของหน่วยงานทั้งทางทหารและพลเรือนของจีนที่

สามารถเข้าร่วมสังเกตการณ์ เพื่อประมวลข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งชี้แจงตอบโต้กับ นายทหารต่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ของจีน โดยผ่านกระบวนการใน หลักสูตรดังกล่าวได้ด้วย จึงเป็นข้อคิดที่กองทัพไทยน่าจะได้พิจารณานำมาประยุกต์ ใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้แนวทางหนึ่ง

การใช้การสัมมนาทางวิชาการ

ในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ระหว่างจีนกับอาเซียนโดยสถาบันวิทยาการทหาร (Academy of Military Science : AMS) เป็นหน่วยงานคลังสมอง (Think Tank) ให้กับคณะกรรมการทหารกลาง (Central Military Commission: CMC ซึ่งมีประธานาธิบดี/เลขาธิการพรรค คอมมิวนิสต์จีนเป็นประธานฯ) AMS สถาปนาขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๘ (พ.ศ.๒๕๐๑) มีหน้าที่ในการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และหลักนิยามทางการทหาร รวมทั้ง จัดทำสรุปข่าวเพื่อนำเสนอแนวทางในพัฒนาการวิจัยและการพัฒนากองทัพ ซึ่ง ได้จัดให้มีการประชุมระดมสมองร่วมกันระหว่างผู้แทนหน่วยงานทั้งฝ่ายทหารและ พลเรือนจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและจีน เรื่อง “ความมั่นคง ความไว้วางใจ ต่อกัน และความร่วมมือ” ในระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๔ ธ.ค.๕๕ ณ Empark Grand Hotel กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

๒. ถึงแม้ระยะเวลาจะผ่านพ้นไปกว่า ๕ ปีแล้วก็ตาม แต่ประเด็นใน การประชุมระดมสมองดังกล่าวนี้ ยังคงมีความทันสมัยและกองทัพปลดปล่อย ประชาชนจีน (People’s Liberation Army: PLA) ได้จัดทำมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติกับกองทัพประเทศต่าง ๆ ของกลุ่มอาเซียน ดังนั้น การประชุมระดมสมองครั้งนั้น จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น เวทีสำหรับการส่งเสริมความไว้วางใจกันระหว่างกลุ่มประเทศในอาเซียนกับจีน อัน เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การสร้างมิตรภาพและความร่วมมือกันอย่างแน่นแฟ้น โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๓๑ คน (เป็นผู้แทนของสำนักเลขาธิการอาเซียน ๑ คน ผู้ แทนของกลุ่มประเทศในอาเซียนจำนวน ๑๐ ชาติ รวม ๒๔ คน และผู้แทนของจีน จำนวน ๖ คน) นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการของจีนซึ่งกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท และเอกเข้าร่วมสังเกตการณ์อีกจำนวน ๒๐ คน สำหรับรูปแบบและประเด็นจาก การประชุมระดมสมองที่น่าสนใจ ประกอบด้วย

๑. การกล่าวเปิดการสัมมนาโดย พลอากาศเอก หลิว เฉิงจวิน (Liu Chengjun) ผู้บัญชาการสถาบันวิทยาการทหาร ที่ได้เน้นความสำคัญของความร่วมมือกันอย่างเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับอาเซียนเพื่อสร้างความไว้วางใจต่อกัน อันจะนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาครวมทั้งการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสันติวิธี

๒. การนำเสนอแนวคิดของผู้เข้าร่วมประชุมระดับสมอจากประเทศต่างๆ ใน ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) ประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาการของสถานะแวดล้อมในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก อันเป็นผลมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (๒) ประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างจีน-อาเซียนภายใต้กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและกลไกด้านความมั่นคงระหว่างจีนกับอาเซียน และ (๓) ประเด็นเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนต่อความมั่นคงในรูปแบบใหม่

๓. ประเด็นข้อวิเคราะห์จากการประชุมระดับสมอ

๓.๑ พัฒนาการของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในภาพรวม เป็นผลมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกเสมือนไร้พรมแดน ทำให้ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งมีขนาดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ใหญ่ที่สุดในโลก (ประมาณ ๒ ใน ๕) รวมทั้งมีประชากรมากที่สุด (ประมาณ ๖๑% ของประชากรโลก) รวมทั้งเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นลำดับสองของโลกจึงเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญต่อความมั่นคง และปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดโครงสร้างของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีความเกี่ยวข้องกันกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะปัญหาในทะเลจีนใต้ที่มีผลกระทบต่อ การกำหนดบทบาทของอาเซียน รวมทั้งปัญหาในคาบสมุทรเกาหลีและภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่ผลักดันให้ทุกประเทศต้องให้ความร่วมมือกัน

๓.๒ ความมั่นคงระหว่างจีนกับอาเซียนและกลไกความร่วมมือสำหรับภูมิภาค มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ในระดับโลกและสถานการณ์ในภูมิภาคหลังจากยุคสงครามเย็น เนื่องมาจากการจัดระเบียบโลกใหม่ที่มุ่งสู่การเป็นประชาธิปไตย การปกป้องสิทธิมนุษยชน การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ต้องมีการปรับตัวโดยเฉพาะการกำหนดแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะของการถ่วงดุลกำลังอำนาจระหว่างมหาอำนาจให้มีความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพภูมิเศรษฐศาสตร์และการแข่งขันในการใช้กำลังอำนาจทางด้านวัฒนธรรม หรืออำนาจอย่างอ่อน (Soft Power) ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่อาเซียนควรมีบทบาทนำในการสร้างกลไกที่มีความสมดุลด้านความมั่นคงในภูมิภาค

๓.๓ การปฏิบัติการเพื่อความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนในปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ โดยควรเน้นถึงการเรียนรู้ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันในปัญหาภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อมนุษยธรรม เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนในปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีประเทศใดจะแก้ไขปัญหายภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ดังกล่าวได้โดยลำพัง เพราะเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีความซับซ้อนในหลากหลายมิติทั้งทางด้านการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม

อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างจีนกับอาเซียนอย่างใกล้ชิด ด้วยการวางแผนงานร่วมกัน จะก่อให้เกิดการตระหนักถึงภัยคุกคามต่อความมั่นคงร่วมกัน และเห็นถึงความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกัน อันจะก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันที่สุดในที่สุด